

Ára postala
pártás in num
No. 30523/1934

Szerkesztőség
és kiadóhiva-
tal: Cluj, Str.
Baron L. Pop

16. Telefon: 18-60. Előfizetési árak:
Havonta 110, negyedévre 320, fél-
évre 600, egészévre 1200 lej. Kül-
földre: Finta 2,- negyedévre 6,
félévre 12, egészévre 20 dollár. —
Hirdetési szabás szerint. — Az
„Uj Kelet” a transzilvániai és
banati zsidó egyetlen ap-
ja. Cikkeit: ányomás: a
törzsa megjelével engedélyez.

UJ KELET

ZSIDÓ NAPILAP

Ára 5 lej

Director-Respon-
sabil: Dr. Mar-
ton Ernő. Re.
Editor-Respon-
sabil: Felelős szerkesz-
tő: Jámor Ferenc. Adminisztrator
delegat si girant-respon-sabil-Felelős
igazgató: Schwartz Endre. Proprie-
tar-Tulajdonos: Fraternal S. A. E.
de Editura. Registrul publicatunilor
periodice No. 43, Dos. 889. 1934.
Tribunulul Cluj, Sectia III.

Szombat, május 27.
1934. 3699. Sivan 9.
XXII. évfolyam, 116. szám.

Ernst Toller

A nemzetközi szenciációkkal terhelt világban csak egy napihir jutott Ernst Tollernek, a költőnek, az emigránsnak, a talajt vesztett német zsidónak, aki 46 éves korában Amerikában felakasztotta magát. Így végződik egy karrier 1939-ben, amely utjának kezdetén annyira más kilátásokat ígért.

A háboruban frontarcos volt, az 1918-as németországi forradalomban spartakista s vezére a rövid életű bajor tanácsköztársaságnak, amely szerepléséért öt évi várfogságot kapott. Felét a büntetésnek kitöltötte, felét amnesztia elengedte, mert már a börtönből világgá terjedt írói hírneve. Szindarabjait a világ csaknem valamennyi színpadán játszották, versét minden kultúrnyelvre lefordították, nemcsak a németet, de az egész nyugati progresszív szellemiség egyik élharcosa volt.

A Hitler rezsim után az emigráció első éve a népszerűségben való sülkerezés boldog napjaiban teltek el, a tavalyelőtti budapesti Pen-kongresszusnak még ő volt a primadonája. Nálunk, zsidóknál azonban távolról sem oly könnyű dolog különválasztani a költőt a politikustól, a politikát a költészetétől.

A cionizmus is előbb költészet volt, csak aztán lett politika. Weizmann történelmi pályafutása is költői párbeszéddel kezdődött.

Balfour és a Fehér Könyv

Schalom Asch mondotta, hogy „Palesztina nélkül nincs értelme, sem tartalma népi életünknek”. Költő mondotta ezt — nem politikus. Nálunk, zsidóknál azonban távolról sem oly könnyű dolog különválasztani a költőt a politikustól, a politikát a költészetétől.

1906-ban történt. Lord Balfour már akkor híve volt a Zsidó Nemzeti Otthonnak. De sehogysem tudta megérteni, miért vetették el a zsidók Anglia ajánlatát Ugandára nézve.

— Meg kell vallanom — mondotta akkor Balfour Weizmannnak —, nem értem az önök álláspontját. A zsidók helyzete Kelet-Európában oly súlyos — nem mindegy-e, hol fogják felépíteni nemzeti otthonukat? Miért ragaszkodnak annyira Palesztinához a zsidók?

— Képzelmé el — felelte Weizmann —, hogy önnek felajánlanak Párizst London helyett. Elfogadná?

— Jó, jó, de London a miénk. — London az önöké, de Jeruzsálem a miénk volt, amikor London helyén még semmi sem volt, legfeljebb néhány mocsár. Egy ország kolonizálásához nem a pénz a fontos. Eszméire van szükség és az eszme csak Palesztinához köti a zsidó népet.

1922 július 26-án pedig maga lord Balfour mondotta a Népszövetség ülésén: — Egyetlen hibája volt Ugandának: az, hogy nem volt Clon. Meddő fáradozás más otthont adni a századok óta üldözött zsidó népnek, mint Palesztinát.

Nem csoda tehát, ha Winston Churchill, a konzervatív párt egyik vezére is hitszeggel válaszolt a meg Chamberlain kormányát az új Fehér Könyvről szóló alsóházi vitában. Azt mondotta, hogy a kormány megszegezte a zsidóknak tett ígéretét.

Chamberlain miniszterelnökhöz adressálta Churchill ezeket a szavakat, fiához annak a Joseph Chamberlainnek, aki annak idején Ugandát ajánlotta fel a zsidóknak. Ez a Chamberlain is, úgy látszik, le akar beszélni bennünket Palesztináról és évek óta azon fáradozik, hogy valami új Ugandát keressen. De már Balfour megmondotta, hogy „meddő

Vorosilov marsallt meghívták az angol hadgyakorlatokra

Az angol és francia kormány közös egyezségi javaslatot küldött Moszkvába. Vita Berlin és London között az angol-orosz megegyezésről

Varsóban tárgyal a Népszövetség danzigi kormánybiztosa

London, május 26. Malsky londoni szovjet nagykövetnek ma délelőtt adták át az angol kormány részletes és minden kérdésre kiterjedő válaszcjegyzékét, amelyet a francia kormány is jóváhagyott. A londoni és párizsi kormányok között a hármasszövetségi egyezmény szövegét illetően — amelyet Moszkvához továbbítottak — teljes megegyezés jött létre. Az egyezmény szövege a Genfben létesített elvi megegyezés vonalán mozog.

Surits párizsi szovjet nagykövet pénteken délután négy órakor kihallgatáson jelent meg Bonnet francia külügyminiszternél, aki ismertette vele az orosz szövetségi tervezet kérdésében kialakult angol és francia álláspontot.

A Havas ügynökség illetékes londoni körökből nyert értesülése szerint

Vorosilov marsallt, a szovjet csapatok főparancsnokát, meghívták a hadgyakorlatokra, amelyeket szeptemberben rendeznek Nagy-Britanniában

és amelyeken más magasrangú külföldi tiszt is részt vesznek. Ez utóbbiak azon államok tábornokaiból rekrutálódnak, amelyekkel Anglia segélynyújtási szerződést kötött. Politikai körökben — mondja a Havas ügynökség tudósítója — Vorosilov meghívásának annak jelét látják, hogy az angol-szovjet egyezmény aláírása küszöbön áll. Egyébként az illetékesek meg vannak győződve arról, hogy a ma továbbított angol-francia válaszcjegyzék teljes mértékben kielégíti a szovjet vezetők kívánságait.

Megerősítik a tárgyalások előrehaladását

Az alsóház péntek délelőtti ülésén Alexander képviselő megkérdezte, hogy az angol-

francia-orosz tárgyalások előrehaladásáról a lapokban megjelent közlemények megfelelnek-e a valóságnak? Sir John Simon pénzügyminiszter a kormány nevében azt válaszolta, hogy nem szavatolhat a lapok által közölt összes részletek hitelességéért, de tény az, hogy általában a lapok által megjelölt irányban haladtak előre a tárgyalások.

Másrésztől Genfben úgy tudják, hogy Sztalin tegnap táviratilag közölte Malsky orosz nagykövettel, hogyan képzei el a megegyezés végleges formáját. A párizsi Figaro értesülése szerint Szovjet-Oroszország nem nyújt közvetlen garanciát Lengyelországnak és Romániának, hanem arra fogja kötelezni magát, hogy Anglia és Franciaország segítségére siet, ha ezeket közvetlen támadás érné, vagy az általuk vállalt szavatosságokból kifolyólag fegyvert kellene fogniuk.

Ezek a jelentések általában megerősítik azt a feltevést, hogy a Genfben létrejött elvi megállapodás után az angol-orosz egyezmény aláírása valóban néhány nap kérdése csupán. Berlinben és Rómában már kezdik ezt tényként elkönyvelni és megvonnai vele szemben a tengely álláspontját. A német hivatalos jegyzék — amelyet tegnap közöltünk — igyekszik olybá feltüntetni az angol-orosz megegyezést, mint annak bizonyítékát, hogy a nyugati demokráciák nem óhajtik tárgyalások útján a békes megoldást keresni, úgy ahogy azt Németország és Olaszország fejtájtotta.

Londonban és Párizsban a jegyzék megállapításait azonnal kellő értékükre szálították. A francia és angol lapok hangsúlyozták, hogy a fenyegetések hidegen hagyják őket, ami pedig a tengelyhatalmak békeajánlatait illeti, ilyesmit többször volt alkalmuk hallani, a tettek azonban egészen másokat mondtak.

Az angol válasz

A német hivatalos közlésre még tegnap este megjelent az angol válasz. „Hivatalos londoni körök — mondja a válasz — nem tudják mire vélni a csüttörtökön Berlinben közzétett álláspontot, hogy Anglia visszautasította a tengelyhatalmaknak a demokráta hatalmakhoz intézett utolsó felhívását, mely a vitás kérdések tárgyalások útján való megoldását indítványozta. Az angol kormány ismételt hangsúlyozta és hangsúlyozza tovább is, hogy mindaddig, amíg a tengelyhatalmak nem intéznek támadást valamelyik független állam ellen, az Anglia által már megkötött, vagy ezután megkötendő egyezmények nem kerülhetnek alkalmazásra. Így tehát az angol-orosz megegyezéssel kapcsolatban sem lehet kihívásról beszélni. Eppen Anglia volt mindig az a hatalom, mely hangsúlyozta, hogy a vitás kérdéseket tárgyalások útján kell megoldani. A londoni kormány ezen az álláspontján egy pillanattal sem változtatott a brit birodalom mindenkor hajlanó is lesz ügyelendő tárgyalásokra.”

A német közleménynek azt a kitételét, hogy a tekiatlyuradni államok megfelelő választ fognak adni az új angol bekerítési kísérletre, Londonban úgy magyarázzák, hogy közelebről létrejön a tengelyhatalmak és Japán között is a kölcsönös segélynyújtást biztosító katonai egyezmény. Ennek az egyezménynek létrehozására — londoni lapok szerint — az utolsó napokon komoly erőfeszítések történtek és Ribbentrop külügyminiszter többször fogadta a berlini japán nagykövetet.

A legfőbb szovjet tanács ülése

Moszkva, május 26. (Rador). A Reuter közlése szerint a Kremben megkezdődött a szovjetkormányok legfőbb tanácsának ülése 1200 résztvevővel, akik előtt Molotov beszámolója alapján megvitatják a nemzetközi helyzetet. Molotov ismertette Litvinov távozásának okait, tájékoztatást adott a nemzetvédelem kérdéséről, a harmadik ötéves tervről és a népbiztosok tanácsában történt változásokról. A pénzügyi népbiztos bemutatta az állami költségvetést, mely 155.607 millió rubel bevételt és 154.957 millió rubel kiadást

(Polytatása az utolsó oldalon.)

Egy nép életereje erősebb minden politikai fondorlatnál, már pedig „Palesztina nélkül nincs értelme, sem tartalma népi életünknek”.

VILAG TUKRÁ

A lengyel és az orosz hadsereg

Európa keleti határán — írja a „Match” című francia lap — két hadsereg áll egymás mellett, de úgy tesznek, mintha nem látnák egymást. Ez a két nagy erő úgy néz át a határok fölött, mintha nem látna azokat. Az igazság azonban az, hogy nagyon is jól ismerik egymást: Valamikor hevesen csaptak össze és e borzalmas harcok emléke még nem mosódott el, különösen a lengyelek lelkében.

A lengyelek többszörösen kijelentették az utóbbi hónapokban, hogy nem fogják engedni egyetlen vörös katona átvonulását sem a területükön, még akkor sem, ha valamely baráti nemzetnek, vagy éppenséggel Lengyelország segítségére jönne. De Keleten — írja a Match J semmi sem biztos, ha Németország szövetség. Lengyelországot ma közvetlen veszedelem környékezi. A háborus veszedelem az ajtón dörömböl. És a szükség hatalma alatt Lengyelország úgy érzi, hogy közeledek az idő, amikor revidálnia kell politikáját a szovjetunióval szemben.

A lengyel parasztnép katonanép is. Századok óta bravuros és hősies adalékkal járultak hozzá a lengyelek Európa katonai történetéhez. Számtalanszor tettek tanúságot a harc mezején bátorságukról és halált megvető elszántságról. Ez a katonai pályafutás tökéletesen megfelel a robusztus faj természetének, amely a legnagyobb faramalkal elviselésére is képes és megedződött a gyötrelmes életre. Mint pompás lovasok Kelet-Európa legjobb katonái közé tartoznak a lengyelek. Németország, mely ugyancsak érti a háboruviselés mesterességét, régen elismerte már a lengyel katona értékét, de Franciaország a német birodalomnál is jobban tudja, mily nagy a katonai jelentősége keleti barátjának. A francia-lengyel katonai barátság ősi időkből datálódik: IV. Henrik, I. Ferenc és I. Napoleon idejéből.

1797-től 1815-ig mindenütt ott voltak a lengyelek — Castiglioneban, Hohenlindenben, Austerlitzben, Friedlandban, stb. — ahol halhatatlanná vált a francia dicsőség.

Az Étoile-i diadaliv több lengyel tábornok nevével viseli. Emlékeztünkben él még tovább a 1920-as francia-lengyel katonai együttműködés, az orosz-lengyel háboru idején. Francia katonai misszió járt akkor Varsóban.

Lengyelországnak 35 millió lakosa van és területe 389 ezer 600 négyzetkilométer. Békeidőben 350 ezer ember áll zászló alatt. Hatmillió embert tud mozgósítani. A lakosság nagy szaporulata következtében a sorozási kontingens is bőséges. Miután minden korosztály 350 ezer embert számlál, komoly fizikai szelekciót lehet alkalmazni. Csak a gyalogos hadsereg 30 ezer divíziót alkot, amelynek mindegyike három regimentből áll, vagyis összesen 90 regiment. A hadsereg feje a katonai haderők vezér-felügyelője, ezidőszerint Rydz Smigly marsall, aki háboru esetén a hadsereg legfőbb parancsnoka. Lengyelország határainak hossza 5529 kilométer, ebből 2496 a német birodalmat érinti.

Az orosz hadsereg ugyanekkor a legrejtélyesebb és a legimpozánsabb hadsereg, amelyről a legtöbb vita folyik az egész világon. A legrejtélyesebb azért, mert a legszigorubb titoktartás leple borítja. A legnagyobb, mert létszáma arányban áll területének hatalmas méreteivel, amelyet meg kell védenie. A legvitatottabb azért, mert egy forradalom szülötte, amely még nem fejeződött be és ideológiai előítéletek meg-

9. MÁJUS 26.

Squalus utolsó méter mélységben összecsavarodott, an. Azonnal buváására. A mentési vannak. Csütörtök száma 33-ra

szerint a Squalus első, aki elhagyta tjtjáró fedelzetét. zába szállították. ndkívül súlyos. ntik, tengerészeti y sikernek tekintik ra a Squalus hajó- st. A mentőharang- k: még pedig tel-

vázезren Bukarestben vjegyzékbe

választói névjegy- ent az egész ország százegyszer 218 a irakozottak száma. külvárosokban kö- babetáknak és azok- tudták igazolni fog- sején, a választások a működnek. A bel- futnak be az össze- egész ország terüle-

városházakon és a választókerületek- képviselőházi és sze- manifesztumait. A s formátumuk és hatnak.

niklitus zsi posta- zuson

5. (Rador). A nem- on a német delegá- n megtagadta a ki- rását arra való hi- ráiró államok között is. Olaszország és et vállaltak a német t a kongresszus el- német állásfoglalás- mert a postaszövet- mében Németország 0 végéig aláírni. A a kiküldötteket, mert az utolsó pillanati teitek a csehszlovák ten.

g Berlinben anda-kiállítás

Rador). A nemzet- nyitották meg a Guardia, Newyork ommal mondott be- „Amíg Franciaor- ognak, a szabadság- ról.”

2:0 (1:0). Bucures- b előtt játszották a zóést. A román csá- erence kísérté: leg- az első percekben envedett, hogy végig eredmény Románia gjobb angol tizenegy- játszott: Pavlovics- a—Juhász—Demetro- nu—Bodola—Reiter- es játékot a belga der (lengyel) és Po- ették a vezetésben.

z ünnep miatt csai- meg.

és Lapkiadó R. T. Baron L. Pop 18-60.

PRIMAT

ítélés alatt áll. Hatalmas ország, óriási kincses-forrásokkal. Ez az új erő alig 17 évvel ezelőtt született meg és rohamos ütemben fejlődött. 1933-ban 562 ezer embert számlált a szovjet hadsereg, 1934-ben 964 ezret, 1938-ban egymillió 300 ezret. Miután Sztalin is elégtelennek tartotta, elhatározta, hogy kétféle 500 ezerre növeli a katonai létszámot ez év december 31-ig.

Egyetlen nemzet sem veheti fel ma a versenyt a szovjetunióval, e tömeg-hatalom tekintetében. De mi a tényleges értéke ennek a tömegnek? Valóban legyőzhető-e? Anélkül, hogy lebecsülnénk egy ilyen hadsereg segítségének értékét, teljes tárgyilagossággal három fontos tényezőt kell megjegyeznünk. Elsősorban azt, hogy ezt az anyagot igen gyorsan gyártották és egyesek szerint kevés körültekintéssel. (Különböző szabotázások voltak például az iparban.) Másodsorban a hadsereg „arúli” ellen alkalmazott tisztogatás számos tábornoktól fosztotta meg a hadsereget, ami által bizonyára meggyengült a vezérkar és a káderek. Harmadsorban nem fejlődtek párhuzamosan a hadsereg fejlődésével a vasúti és országúti közlekedési eszközök, ami meglassíthatja a mozgósítást és a szárazföldi hadsereg gyors motorizálását. Most azonban komoly erőfeszítések történnek e helyzetből adódó hiányosságok kiküszöbölésére és ezzel a kérdéssel foglalkoznak igen intenzíven évek óta a szovjet vezetők.

A közlekedési lehetőségek problémája az orosz katonai haderők nagy kérdése marad. A szovjetunió vasúti hálózata 90 ezer kilométer, és nagyrészt egy sínpáros. Ugyanez a világ legrosszabb utvonalaival könnyel el az oroszok utihálózatát. Ezzel szemben Németország vasúti hálózata 60 ezer kilométer, Franciaországé 45 ezer kilométer. A szovjetek elhatározták, hogy 210 ezer kilométer új elosztást és 110 ezer kilométer új vasútvonalat építenek. Ezeket a munkálatokat sürgősen meg kell indítani, mert háborús bonyodalom esetén, ropogtatni nehéz volna a hadsereg ellátása és a motorizált haderők mozgósítása is lassu ütemben haladna.

Az orosz hadsereg problémái a következő számokban rejlenek:

A birodalom területe 21 millió 176 ezer négyzetkilométer. A nyugati és a keleti határ közötti távolság: 10 ezer kilométer. A lakosság száma: 180 millió. Az évi katonai létszám: 2 millió. Mozgósítható: 35 millió ember, ebből 5 millió azonnal. Tankok száma: 5000. Gépfegyverek száma 35 ezer. Repülőgépek 6000. Nehéz tüzérség: 1600 ágyú. (Semnalul)

RÁDIÓ MŰSOR

Szombat, május 27.

Bucuresti. 7.30: Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. 13: Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vízállásjelentés. 13.10: Déli hangverseny. 14.30: Hanglemek. 15: Hírek. 16.45: Előadás. 17: Az Országos szervezet órája. 18.15: A Munka és jókedv szervezet órája. 19.15: Hanglemek. 20: Felolvasás. 20.15: Rádiózenekar. 21: Üzenetek. 21.15: Tánclékek. 22: Hírek. 22.15: Román zene hanglemek. 23: Hírek. 23.15: Vendégloji zene. Majd: Hírek külföldre német és francia nyelven. Utána: Közlemények. Jeruzsálem. Délután 1.30: Pontos idő, hírek héberül. 1.40: Előadás. 2.20: Hírek angolul. 5.15: Pontos idő, hírek, könnyű zene. — 7.30: Hamavdil. 7.35: Z. Makin előadása a szemek higiénijéről. 7.45: Időjárás, hírek héberül. 8: Hanglemek. 8.05: Mose Madzini előadása. 8.25: A jeruzsálemi rádió zenekarának hangversenye. 9: Sidney Sil előadása. 9.15: Időjárásjelentés, hírek angolul. 9.20: Táncezenet. Budapest I. 7.45: Torna hírek, hanglemek. 11: Hírek. 13: Déli harangzó. 13.10: Katonazene. 13.40: Hírek. 14.30: Hanglemek. 15.30: Hírek. 18.40: Cigányzene. 20.15: A rádió szalonzenekara. 20.45: „Egy pohár víz”. Vigjáték. 22.40: Hírek. 23: Tánclékek. 24: Operaházi zenekar. 1.05: Hírek.

Pályázat

A Zsidó Nemzeti Szövetség közösvári helyicsoportja pályázatot hirdet tisztviselői állásra. Jelentkezni lehet Str. Nicolae Iorga 4, első emeleten levő irodában.

Legjobb
bortömlő

MINDEN SZAKÜZLETBEN KIZÁRÓLAG EMERGE TÖMLŐT KÉRJEN!

A Zsidó Távirati Iroda jelenti:

Palesztina

PALESZTINA ANGOL PARANCSNOKNAK FIGYELMEZTETÉSE ÉS BEN GURION VALASZA. Haining ezredes, a palesztinai angol katonaság fővezére, a tüntetéseket követő napon magához kérette a jisiv vezetőit, így az Exekutív palesztinai tagjait, a Váád Leumi és a jeruzsálemi hitközség vezetőit, hogy figyelmeztesse őket a „szervezett zavargások” esetleges következményeire. — A zsidók — mondotta Haining ezredes — három esztendőn keresztül csodálatos fegyverrel és önmegtartóztatással tették tanúságot. Elvárom Önöktől, hogy a rendet és nyugalmat a jövőben is megőrizzék. A tegnapi napon csapataimat a háttérben tartottam és a rendőrségnek is parancsot adtam az önmegtartóztatásra. Így történt mindaddig, míg a zsidók támadást nem intéztek a hatósági épületek ellen. Ez azután összeültöközésekhez vezetett. Figyelmeztetem Önöket, hogy kötelességem a rendet bármilyen körülmények között fenntartani. Ha a zavargások megismétlődnek, kénytelen leszek az erőszakkal szemben erőszakot alkalmazni.

Még mielőtt a jisiv vezetői válaszolhattak volna, Haining ezredes visszavonult. A Haining ezredes által a jisiv vezetőihez intézett figyelmeztetésre válaszképpen Ben Gurion, a jeruzsálemi Cionista Exekutív elnöke levelet intézett az ezredeshez, amelyben sajnálkozását fejezte ki afölött, hogy a legutóbbi jeruzsálemi tüntetések alkalmával egy angol rendőr életét vesztette. Ugyanakkor azonban tiltakozását fejezte ki az ellen, hogy az ezredes a vérontásokért egyedül a zsidókat teszi felelőssé. Hatvan esztendeje, de főleg a véres terror utolsó esztendeje alatt — így szól a levél — a zsidó nép bebizonyította, hogy mindenkor az építés útján járt. Most azonban, hogy Anglia megszegte a zsidóknak tett ígértét és kiszolgáltatta népünket az arab terroristáknak, megkezdődött a zsidó ellenállás. A zsidók nem fogják megfélemlíteni hagyni magukat, még akkor sem, ha véraldozatot kell hozniuk. Mindenért, ami az angol kormány új politikájának következtében történni fog, a Jewish Agency teljes egészében a kormányra hárítja a felelősséget.

A PEEL-BIZOTTSÁG TAGJAI UJBÓL MEGISMÉTLIK A PALESZTINA-KÉRDÉSEK FÖDÉRATÍV ALAPON VALÓ MEGOLDÁSÁRA VONATKOZÓ JAVASLATUKAT. Az 1936—37. év folyamán kiküldött Peel-bizottság tagjai, névszerint Horace Rumbold, William Morris Carter, Harold Morris és R. Coupland levelet intéztek a „Times”-hez, amelyben többek között ezeket írják:

„Arra való tekintettel, hogy a most megjelent Fehér Könyv a királyi bizottság jelentésének ama részét idézi, amely kijelenti, hogy lehetetlen az arabok akaratát ellenére az egész országot zsidó államná átváltoztatni, szükségesnek véljük a közvéleményt arra emlékeztetni, hogy a bizottság az egész ország arab államná való proklamálása ellen is állást foglal. Még ha sikerülne is erőszak útján a zsidókat alávetni az arab nacionalisták akaratának, ez akkor sem vezetne célhoz, hiszen a Fehér Könyv világosan hirdeti, hogy a zsidók hozzájárulása híján a tervezett állam nem valósítható meg. Mi módon biztosítható az ő aktív hozzájárulásuk? A válasz erre a kérdésre attól függ, hogyan és milyen formát adnak a tervezett önálló államnak. A Fehér Könyv — nagyon

bölcsen — nyitva hagyja az utat az e kérdés körüli viták számára.

A kérdés föderatív uton való megoldását, ha nem is említi a Fehér Könyv, egyáltalán nem zárja ki. Mi egész erőnkkel támogatjuk azt a föderatív megoldásra vonatkozó tervet, amelyet már egyszer a Times hasábjain javasolni bátorokdtunk. Távol áll tőlünk az a hit, hogy egy ilyen megoldás örökös lehet. Azonban megfelelő tárgyalási alap lehet a konfliktus ideiglenes megoldására. Egy államszövetség keretei között a zsidóknak megadtna a korlátlan lehetőség nemzeti otthonuk felépítésére.”

SZÖGESDRÓT-KERITÉST ALLITNAK FEL AZ „ILLEGALIS” BEVANDORLÓK ELLEN A PALESZTINAI PARTVIDÉKEKEN? A Háboker című palesztinai napilap tudni akarja, hogy a palesztinai kormány szögesdrótkerítést felállítását határozta el a palesztinai partvidékeken az „illegális” bevándorlás megakadályozására. Ez volna a második „Tegart-fal”.

A „BOARD OF DEPUTIES” TILTAKOZÁSA A FEHÉR KÖNYV ELLEN. A Board of Deputies szombati ülésén a Board Palesztina bizottsága a következő javaslatot szavaztatta meg: „A Board of Deputies vizsgálta tárgyává téve az angol kormány Fehér Könyvét megállapította, hogy az alapvető letérést jelent a Balfour-deklaráció ünnepélyes ígértéről és a mandátum kötelezettségeiről. A kormány új politikai vonala elfogadhatatlan.

A Board felszólítja a kormányt, hogy revídiálja politikáját és valósítsa meg a Balfour-deklarációt.”

A FRANCIA CIONISTÁK KIHALLGATÁSA BONNET KÜLÜGYMINISZTERNEL. Georges Bonnet külügyminiszter kihallgatáson fogadta a francia cionisták küldöttségét. A küldöttség tagjai, Leonce Bernheim, Isaac Naiditsch, Marc Jarblum és dr. Weill Hallé ismertették Bonnet-val a francia cionisták álláspontját az új brit Palesztina-politikával szemben.

Szerdán küldöttség jelent meg a párizsi angol ügyvivő előtt és átnyújtotta a francia cionisták tiltakozó memorandumát.

ELMARADT A PARIZSI CIONISTÁK NAGY TILTAKOZÓ GYŰLESE. A szerdára, május 22-re tervezett nagy tiltakozó gyűlés „az összehívók akaratától független okokból” elmaradt. A gyűlésen Rabbí Meir Berlin, Elieser Kaplan, dr. Nahum Goldmann, Berl Locker, Pierre Bloch képviselő, M. Jarblum, J. Jeffroykin szóaltak volna fel.

AZ AMERIKAI KÖZVELEMÉNY ÉS ZSIDÓSÁG TILTAKOZÁSA A FEHÉR KÖNYV ELLEN. William A. King, Utah-állam szenátora május 20-án az Egyesült Államok szenátusában nagyszabású beszédet tartott, amelyben élesen elítélte „a zsidók ellen elkövetett árulást!”

A „Palestine Emergency Committee” számos szervezet részéről, amelyek együttesen 2.500.000 tagot képviselnek, átiratokat kaptak, amelyekben a szervezetek a legmesszebbmenő támogatást ígérik a Palesztinát támogató bizottságnak.

William Green, az amerikai szakszervezeti szövetség elnöke, John I. Lewis, az Ipari Munkások Tanácsainak elnöke és New York város polgármestere sürgőnyt menesztettek Chamberlain miniszterelnökhöz, amelyben apellálnak a kormányelnökhöz, hogy „maradjon hű a Balfour-deklarációhoz”.

Massachusetts-állam kormányzója, Louis H. Saltonstall Bostonban proklamációt tett közzé, amelyben a leghatározottabban tiltakozik „a zsidó otthon feloldozása ellen”.

A newyorki rabbinárus sürgőnyt menesztett Canterbury érsekéhez, amelyben apellálva a „Biblia, népéhez” kéri, utasítsa vissza a brit kormánynak Palesztinára vonatkozó elhatározását.

Dr. Stephen S. Wise szombat este rádióbeszédet tartott, amelyben a „zsidóknak a Fehér Könyvre adandó választát” jelezte. Az elmúlt szombaton Amerika minden zsidó temploma zsúfolásig megtelt. A hívek mindenütt megesküdtek: „Száradjon le jobomb, ha valaha elfelejtelek Jeruzsálem!”

Hét amerikai szervezet, amely együtt 250 ezer zsidó asszonytagot képvisel, egy Roosevelthez intézett sürgőnyben tiltakozott Rooseveltnél a Fehér Könyv ellen.

A „Newyork Herald Tribune” című újságban Sinclair Lewis felesége, Miss Dorothy Thompson a következőket írja: A Fehér Könyv egy vonalon áll a Runcimann-jelentéssel és kitünő érveket szállít a terroristák tisztára mosásához”. Miss Thompson véleménye, hogy az új brit Palesztina-politika nem vezet sem az óhajtott békéhez, sem pedig nem emeli Anglia presztizsét.

Newyorkban az angol konzulátus házának falai tele voltak ragasztva röpcedákkal, amelyek a Fehér Könyvet élesen elítélték.

Vasárnap egész Amerikában tömegdemonstrációk voltak, amelyeken élesen tiltakoztak a Fehér Könyv ellen és egyben a legmesszebbmenő támogatást ígérték a jisivnak. A hipodromban megtartott demonstráció 6000 ember vett részt. A kinnekedt 3000 ember hangszórók közvetítésével hallgatta a beszédeket. Wagner szenátor élesen elítélte a Fehér Könyvet, amely nem egyéb, mint a „nemzetközi bizalommal való szakítás”. Beszéltek még Fiorello H. Guardia, Newyork város polgármestere, dr. Stephen S. Wise, Louis Lipsky és mások. Az egybegyűltek megesküdtek: „Száradjon le jobomb, ha valaha elfelejtelek Jeruzsálem!” A határozati javaslat a Fehér Könyvet mint „igazságtalant és jogtalan” a legélesebben elítéli, az amerikai zsidók pedig rölvivatnak a jisivot ellentállásban támogatni.

Svájc

A faji törvénykezés ellentétben áll a svájci közrenddel

A zürichi körzeti bíróság a napokban egyik osztrák lap levelezőjének elbocsátási ügyével foglalkozott. Ezt az újságíró Ausztria Hitler által történt annexiója után elbocsátották állásából. Az indokolás az volt, hogy zsidó nem állhat árja lap szolgálatában. A bíróság erre lefoglalta a lap Zürichben lévő követeléseit, hogy biztosítsa az újságíró honoráriumát a kötelező felmondási időre. Az ítélet indokolása így hangzik:

„Az a tény, hogy a felperes zsidó származása, nem szolgáltathat okot a svájci jog értelmében az azonnali elbocsátásra. Az alperes nem hivatkozhat az Ausztriában bevezetett faji törvénykezésre, mert az ellentétben áll a svájci közrenddel. Nem kell különösképpen kihangsúlyozni, hogy svájci bíró nem ismerheti el a faji törvényeket és ezért vissza kell utasítania az alperes védekezését, amely országunkéval ellentétes jogi felfogáson alapszik. A bíróság helyt ad az elbocsátott felperes kérésének és kötelezi a lapot az esedékes honorárium megfizetésére.”

MENEKÜLTEK KIUTASÍTÁSA SVÁJCBÓL. Az Israelische Wochenblatt írja: Ellentétben azokkal a szép beszédekkel, amelyeket Rothmund tanácsos különböző alkalomkor tartott, tovább folyik még a táborokban élő menekültek kiutasítása is. Hogy ezek a menekültek hová fognak menni, senki sem tudja. Azt sem, hogy hogyan fognak átjutni a határokon. Miért kinnokoz a menekülteket értelmellen kiutasító rendelkezésekkel? Miért csapja arcul saját magát az ilyen rendelkezésekkel Rothmund dr.? Szép szavak és kiutasító rendelkezések — ki ért meg ebből valamit?

A „Der Schuhhandel”, a bőripari szövetséget lapja, azt írja, hogy Svájc minden szerencsétlenségéért a zsidók a felelősek. A lap felszólítja a zsidókat, hogy önszántukból oszlássák fel egységár-üzleteiket, mert „ezt az áldozatot azért a szabadságért és a békéért hozták, amelyet a svájci zsidó vállalatok élveznek”.

Francia u

Párizs, május 26. irat hasábjain Ber francia újságíró, a ségi főbiztos és a érdekes cikkben k rök megegyezést é ményeit. Zsufolt Chamberlain az eg angol parlamentá zé tartozik, hogy t zelmek kihangsúly makkor még a sz fejezéseket haszná terelőnk hangja az Az egyezmény rad egy lehetséges hál ben Chamberlainn feji ember hallgat George. Mire gond terelőnk? Emlékeze

Néhány szikár obskurus hegyi vár másképpen határozot tak és felkészültek tantinápolyi szultán minden ellenállást, E nem hallgatnak több ják, hogy ok hads szerveznek bandáká gatva, a szultán ha ellen. Csaknem egy békeszerződést, amel le a török hazának itéletet nem fogják mert Kemál és Izmi ják milderre. 1921 a jáiban, miatt Pá muzsikát tanulják, nem, viz, munició é egymás ellen Anatóli saját földjüket védik A görögök a tenge törökök lépésről lépés foglalják Szmirát. bomlik. Végül Konst Harrington generális nakban. Izmet felszó Harrington London George ellenállásra u tartását az alsóházb tessel indokolja:

—1914 óta a tör ményt, férfiakat, n 500 ezer görögöt irt tunk ki Csanaknál, K jelenetek következn ban fellélmulják a sz

Franciaország el Kemál kormányát. F vad Ankarába utazik török barátsági szer értesíti a francia kor matson. Angliának e vativek nem bocsát nak, hogy az ország ügybe vonta be. Tiz niszterség és hat évi Lloyd George-ot me többé ne is kerüljön

Mindezt azért mond sunk arra: az a Tö szövetségesek mellé ottoman birodalomma ponti hatalmak szöve kevésbé kiterjedt u kisebbedett, de egy re ma modern blokkhau nem főváros többé s ottunk. Kemál bró dekadens, tunya at szultánok háreme az Kara más, mint a töb nemzet söpredékei se az emberek. Es Anka ban, Teheránban, Ka tak itt ki, amelyek m

PUNKÓS
első napján me
Gözfürdő és tánc

Ha Von Papen ur későn érkezik...

Francia újságíró szenzációs cikke az angol-török egyezmény hátteréről és következményeiről

Párizs, május 26. A Candide című folyóirat hasábjain Bertrand de Jouvenel ismert francia újságíró, a volt francia népszövetségi főbiztos és szenátor fia, izgalmasan érdekes cikkben kommentálja az angol-török megegyezést és annak történelmi előzményeit. Zsufolt ház előtt jelentette be Chamberlain az egyezmény megkötését. Az angol parlamentáriszmus hagyományai közzé tartozik, hogy tartózkodnak a nagy győzelmek kihangsúlyozásától és ilyen alkalmakkor még a szokottnál is hüvösebb kifejezéseket használnak. Az angol miniszterelnök hangja azonban kissé remegett. Az egyezmény radikálisan megváltoztatja egy lehetséges háboru adottságait. Szemben Chamberlainnal egy szélesvállú, összefüggő ember hallgatta a bejelentést: Lloyd George. Mire gondolt vajjon a volt miniszterelnök? Emlékezett-e arra, hogy husz év-

vel ezelőtt mindenáron meg akarta semmisíteni Törökországot?

1919... Három angol hadsereg harcol a török birodalom területein: Milne Konstantinápolyban, Marshall Mezopotámiában és Allenby Szíriában. Am a kemény és széles anatóliai fensík elfoglalatlan marad. Lloyd Gorge megmozgatja ellene barátját, Venizeloszt. Május 15-én görög csapatok érkeznek Szmírnába és az ázsiai Törökország szívéig nyomulnak előre. Teljes okkupációt akarnak, amely a felosztást vezeti be. A birodalom arab részeit elosztják Anglia és Franciaország között. Örményország amerikai mandátum alatt alakul meg. Konstantinápoly és a tengerszorosok angol ellenőrzés alá kerülnek. A görögök Szmírna az olaszok Agália körül jutnának széles területre. Így döntött Lloyd George.

Néhány szikár tiszt ellenáll

Néhány szikár tiszt azonban, akik egy obskurus hegyi városkában húzódtak meg, másképpen határoztak. Katonákat verbuváltak és felkészültek az ellenállásra. A konstantinápolyi szultán háremének foglya betilt minden ellenállást. Kemál és Izmet azonban nem hallgatnak többé senkire. Ha nem akarják, hogy ők hadsereget szervezzenek, hát szervezzenek bandákat. Lloyd George-ra hallgatva, a szultán halálos ítéletet hoz Kemál ellen. Csaknem egyidőben elfogadja a szövetségi békeszerződést, amely valóságos halálos ítélete a török hazának. Sem egyik, sem másik ítéletet nem fogják azonban végrehajtani, mert Kemál és Izmet a legjobb választ adják milderre. 1921 augusztusának forró napjaiban, miatt Párizs és London a jazz-musikát tanulják, görögök és törökök élelem, víz, muníció nélkül csatába indulnak egymás ellen Anatólia égő kövein. A törökök saját földjüket védik — és az igaz ügy győz. A görögök a tenger felé menekültek. A törökök lépésről lépésre követik őket, visszafoglalják Szmírnt. A görög hadsereg felbomlik. Végül Konstantinápoly elé érkeznek. Harrington generális angoljait találják Csanakban. Izmet felszólítja őket a kivonulásra. Harrington Londonba táviratozik. Lloyd George ellenállásra utasítja és ezt a magartását az alsóházban a következő bejelentéssel indokolja:

—1914 óta a törökök másfélmillió örményt, férfiakat, nőket és gyermekeket és 500 ezer görögöt irtottak ki. Ha nem tartunk ki Csanaknál, Konstantinápolyban olyan jelenetek következnek, amelyek borzalmasabb felülmúlják a szmírni tüzét.

Franciaország előbbrelátóbb és elismeri Kemál kormányát. Franklin-Bouillon a még vad Ankarába utazik és megkötö a francia-török barátsági szerződést. Lloyd Georget értesíti a francia kormányt, hogy reá ne számítson. Angliának engednie kell. A konzervatívok nem bocsátják meg Lloyd Georget, hogy az ország presztizsét egy bukott ügybe vonta be. Tizennégy évi állandó miniszterség és hat évi miniszterelnökség után Lloyd George-ot megbuktatják, hogy soha többé ne is kerüljön uralomra.

Az új Törökország

Mindent azért mondottuk el, hogy rámutassunk arra: az a Törökország, amely ma a szövetségesek mellé állott, nem azonos az ottomán birodalommal, amely egykor a központi hatalmak szövetségese volt. Területileg kevésbé kiterjedt ugyan, lakossága megkisebbedett, de egy régi, fényes palota helyén ma modern blokkhaus áll. Konstantinápoly nem főváros többé és ezzel mindent megmondottunk. Kemál brutálisan végetvetett a dekadens, tunya atmoszférának, amelyet a szultánok háreme az országra árasztott. Ankarára más, mint a többi fővárosok. Ide nem a nemzet sópredékai sodródnak, itt dolgoznak az emberek. És Ankarát csodálják Bagdadban, Teheránban, Kabulban. Államok alakultak itt ki, amelyek még szerepet fognak ját-

szani és amelyeknek élén már Törökország áll. Másrészt a balkáni nemzetek, amelyek a 19. században szabadultak fel a török iga alól, csak lassan konszolidálódnak. Ki tudja, nem-e lesz egykor Konstantinápoly egy balkáni föderáció székhelye, amelyben Törökország fogja az irányító szerepét játszani? Ezek az álmok suhannak el Ankarára éjszakai felett, amelynek egyetlen bulvárdján álmatlan ambíciók sétálnak...

A török revizionizmus

Törökország távolról sem tartozik az ugynevezett megegyezett nemzetek közé. Anglia és Franciaország osztozkodtak terhére Szíria, Mezopotámia és Palesztina felett. A törökök évről évre megünneplik az angolok vereségét Csanaknál Izmet csapataival szemben és a revizionista Törökország természetesen az azoknál oldalán állana, akik fel akarják kavarni a térképet. Két ember azonban: Kemál Atatürk és Izmet Inönü másképpen döntöttek. Törökország közeledett egykori balkáni ellenségeihez. Így alakult meg a Balkán-szövetség. 1924 óta Franciaországgal jóbaráti viszonyt tartanak fenn, később együttműködést kezdtek Angliával és ma szövetségesei lettek.

Miért állott Törökország a demokráciák oldalára? Hallgassuk meg mit válaszolnak erre Ankarában. Mindenkelőtt is hangsúlyozzák, hogy a török rendszernek semmi köze sincs a német és olasz rezsimhez. Valamennyien igyekeznek az odaérkező idegének bizonyítani, hogy országuk nem fasizmus, hanem ellenkezőleg. Hogy-hogy ellenkezőleg? Egy ember parancsol. Egy párt érvényesíti mindenütt az államfő ösztönzéseit. A parlament a diktátor akaratát regisztrálja, a sajtó pedig magyarázza. Ez nem fasizmus? Nem — mondják Ankarában. Mert az ideológia, amely ezen tekintélykormányzást irányítja, haladó, nem pedig reakciós.

Egy antifasizista tekintélyrendszer

— A mi rendszerünk — mondják a törökök — antifasizista tekintélyrendszer. Nézzék meg, hogyan alakítják a németek az ő nemzetüket és hogyan mi a török népet. Ott el akarnak távolodni a nyugati civilizáció általános típusától és visszatérni egy sajátos német típushoz. Ha a hitlerista Németországnak közvetlen multjában létezett volna a fátyol a nők és a fez viselete a férfiak számára, a hitlerista fasizmus a fátyol és a fez viselését újra kötelezővé tette volna. Mi pedig ellenkezőleg, a nyugati civilizáció vonalára akarjuk emelni a nemzetet. Beszüntettük a fátyolt és betiltottuk a fezt.

Az ideológiai megmondások — meg kell vallanom — nem eléggé meggyőzőek annak magyarázatára, hogy miért szakított Ankara Rómával és Berlinnel. Vannak azonban erre megbízható politikai megmondások. Olaszország 1919-ben lemondott Törökországnak azon részéről, amelyet Lloyd George tartott fenn számára. Később azonban Mussolini Dodekaneozszból arzenált, Rhodoszról hadműveleti alapot, Leroszról pedig erődítményt

csinált. Miért? Nem akarja-e megvetni lábát Adáliában, ahol az olaszok az anyaországához közel olaj- és bortermelésre kitűnő gyarmatot létesíthetnének?

Az olaszok a jugoszlávokat és bolgárokat arra biztatják, hogy a görögök kontójára kiutat keressenek az Egei tengerből. Már pedig az Egei tenger Törökország számára azt jelenti, mint a La Manche csatorna Angliának. Megengedhetetlen, hogy egy fenyegető hatalom ússzon tanyát e tenger másik partján. Az olaszok Szalonikban — ez a törökök lidércnyomása.

Törökország gazdaságilag együttműködik Németországgal. Ez az együttműködés, amelyet dr Funk önhitt szavakban ünnepelet, megmondásra készítette a törököket. Ők látják ugyan, hogy dohánnyal megrakott kocsi indulnak Németországba, onnan azonban ugyanazon vagonon pénz helyett német készpénzt hoznak vissza. Már pedig a törökök szeretnék a maguk nemzeti iparát megteremteni. A németek nem titkolják, hogy ez a szándék nincs inylükre. Ilyen körülmények között a német-török kereskedelmi kapcsolatok — bármennyire is lényegesek volnának ma — nem fognak fejlődni. Törökország nem akarja ezt a gazdasági vazallussági viszonyt megörökíteni. Inkább olyan ország felé fordul, amely rendelkezésre bocsáthatja a török üzemek létesítésére szükséges pénzt. Anglia rendelkezésére is bocsáthatja a szükséges hiteleket.

Az egyezmény páratlan jelentősége

Törökországnak a francia-angol fronthoz való csatlakozása a következő háború döntő tényezője lehet. Románia, Lengyelország és Görögország szempontjából a megegyezésnek felbecsülhetetlen stratégiai jelentősége van. A magyar síkság felvonulási terepül szolgálhat és Bulgáriának is szándékai vannak. Románia csak egy vasútvonal révén van Lengyelországgal összekötve. Másrésztől az olaszok Albániában olyan erőket csoportosítottak, amelyekkel szemben Görögország csak nehezen állhatna ellen. Mindez megváltozik, ha Törökország támogatja Görögországot és Romániát. Bulgária kétszer megfordolhatja, hogy hozzákezdjen valamihöz. És bárhol is alakuljanak kezdetben a Balkánon a dolgok, az anatóliai síkság később kiindulási pontul szolgálhat a szövetségesek számára egy Prága és Bécs felé irányuló offenzívához mely valószínűleg a háború sorát eldöntő akció lesz. A 40 török hadosztály egyszerű katonáival és felszerelésével annyira fontos szerepet fog játszani ezekben a műveletekben, hogy nehéz lesz Törökországnak megtagadni azt, amit kéni fog.

Alexandretta

Mikor ezt megállapítjuk, gondolunk arra, hogy az angol-török megegyezéssel egyidejűleg nem irták alá a francia-török megállapodást is. A késés oka: Alexandretta és ezt a vitás ügyet előbb kinos koncesszióval kell elintéznünk, hogy a francia-török szerződés aláírható legyen. A törökök azt akarják, hogy egy kiterjedt és földrajzi helyzetben fontos területet engedjünk át nekik, az alexandrettei szandzsákokat. Mondjuk meg őszintén: ez jelentősebb áldozat volna, mint például Dzsibuti átengedése. A szandzsák a szíriai part északi része, Antiochia városával. Francia keresztes lovagok foglalták el, normand hercegség volt. Ma a szandzsák lakosságának egynegyede, mintegy 80 ezer lélek, török származású. Az 1921-es egyezményben elismertük, hogy Törökországnak „érdekei” vannak ezen a vidéken. Midőn Vient elha-

tározta, hogy független és egységes Szíriát létesít a damaszkuszi központtal, elnézte, hogy a szandzsáki törököket a francia uralom alól török uralom alá juttatja. Rustu Aras, az akkori török külügyminiszter azonban ki is jelentette:

— Mi türtük, hogy testvéreink Franciaország ideiglenes igája alatt legyenek. De nem engedhetjük meg, hogy Szíria végleges uralma alá kerüljenek.

Egy elmaradt választás

Igy keletkezett a francia-török viszály. Megkísérelték rendezni, de rosszul fogták meg. Elhatározták, hogy a szandzsákból autonóm államot teremtsenek, francia-török kettős szavatosság mellett, államfővel és parlamenttel. Igen ám, de a törökök kisebbségben vannak. 1938. március 10-ikén Genfben egyezményt irtak alá, amelyben Franciaország garantálja, hogy a szandzsáki szabad és titkos választásokon a törökök 40 képviselő közül 22-öt kapnak. Ezen „szabad és titkos” választások levezetésének hátlatlan szerepét egy ragyogó katonára, Collet ezredesre bízták. 1938. június 4-ikén Collet megérkezett a szandzsákba. Összehívja a különböző nem török helyesleg notabilitásait, alautákat, örményeket, ortodox görögöket és arabokat. A küldöttségeket körbe állítja és a következő váratlan és lojális beszédet tartja nekik:

— Gyermekeim, benneteket átengednek a törököknek. Szavazzatok a törökökre és igyekezzetek jóban lenni jövő uraitokkal.

Ekkor azonban váratlan dolog történt. A delegáció tagjai egymásután jelentették ki: — Mi francia zászló alatt akarunk maradni, nem szavazunk a törökre.

Papen elkísik

Mit lehet itt tenni? A notabilitások kezdik izgatni a lakosságot. Sorozatos letartóztatások. Az izgalom nő. Asszonyok jönnek könyörögni a folyók szabadonbocsátásáért. A francia katonák lönek. Egy tömegre, amely azt kiabálja, hogy francia akar maradni. Az egész nemtörök lakosság lázban van. Választás esetén a törökök csunya kisebbségben maradnak volna. Franciaország, hogy betartsa szavát, elbocsátja a választások levezetésére kiküldött népszövetségi delegátusokat és négy török zászlóalj vonul be a szandzsákba. Azóta a törökök a vidék urai. A nem török lakosság élkeseredetten örlé házaiban a francia zászlót.

Reméljük, hogy az új diplomáciai helyzet lehetővé tesz majd egy kielégítő elrendezést, a szolidáris francia és török érdekek kölcsönös figyelembe vételével. A Törökországgal való együttműködés végtelenül megjavítja stratégiai helyzetünket. A németek annyira jól megéreztek a veszélyt, hogy Göbbelst elküldték látogatába, von Papent pedig nagykövetté nevezték ki Ankarába. Ezuttal azonban Papen, aki előbb hatalomra hozta Hitlerert, később neki adta Ausztriát, von Papen ur tulkésón érkezett.

A Svájra szóló importkérések június 10-ig adandók be. A Külkereskedelmet Irányító Igazgatóság rendeletet adott ki, amely szerint a Svájra szóló importkérésekhez mellékelni kell a kék certifikátot is, amelyeknek beadási határidejét június 10-ig hosszabbították meg. Azok a kék certifikátok, amelyek csak július 1. utáni időre érvényesek nem használhatók fel a II. évnegyedre szóló importengedélyek elnyeréséhez. A kik június 10-ig a kék certifikátokat be nem adják, kérésüket tárgyalatlannak tekintik.

PUNKÖSD

első napján

megnyílik Kérő gyógyfürdő

Gözfürdő és tánc

50%-os vasuti kedvezmény. — Autóbusz 60 lej.

Vidám megnyitó ünnepély. Szamosújvár mellett

HIREK

— NEGYVENNYOLC ÓRÁN BELÜL JELENTKEZNEK, AKIK KÜLÖNLEGES SZEMÉLYAZONOSSÁG KELL VALTSANAK. A kolozsvári állambiztonsági hivatal az 1938. december 5-én kelt 4072. számú törvényrendelet értelmében ezúton hozza tudomására mindazoknak, akik különleges személyazonossági bizonyítványt igényelnek, hogy a közlemény megjelenésétől számított 48 óra belül jelentkezzenek a kolozsvári állambiztonsági hivatalnál a szükséges iratok letétbehelyezése céljából. Ezzel egyidejűleg felhívja azokat a személyeket, akik már benyújtották a személyazonossági bizonyítványhoz szükséges iratokat, hogy 48 óra belül fizessék be a Román Nemzeti Bank kolozsvári fiókjánál a hivatalos lap 283. számában 1938. december 5-én megjelent 4072. sz. törvényrendelet által megállapított összeget. Azok számára, akik nem tesznek eleget jelen rendeletnek, nem terjesztették elő adataikat és nem egyenlítették ki a Nemzeti Banknál a fenti törvény által előírt összeget, kényszerlakhelyet jelölnek ki és szigorú eljárás indítanak ellenük. A közleményt Horvat Iosif rendőrkapitány és Pop Leontin, az állambiztonsági hivatal főnöke írták alá. Tervezésük elkerülése végett közölik, hogy az állambiztonsági hivatal fenti felhívása csak azokra vonatkozik, akiknek nincs rendben az állampolgárságuk.

— Crutzescu berlini román követ megnyitotta az első román idegenforgalmi kiállítást. Berlinből jelentik: Crutzescu román követ megnyitotta az első román idegenforgalmi kiállítást. Jelen volt a megnyitáson a német kormány több tagja, a német idegenforgalmi, vasúti, stb. hatóságok megbízottjai. Crutzescu a szép román ország idegenforgalmának jelentőségét hangsúlyozta, a román nép vendéglátó szellemének kidomborítása mellett. Kleimann államtitkár és Dorpmüller közlekedésügyi miniszter néhány szavas beszédet követően mondták köszönetet, méltatva a román kiállítást és köszöntve mondva azért a fogadtatásért, amiben a bucuresti német kiállítást részesítették.

— Miaja tábornok Mexikóba érkezett. Mexikóból jelentik: Miaja tábornok, Madrid védője ideérkezett. Miaja fia és két fivére már régebben Mexikóba menekültek. A tábornok nem volt hajlandó politikai jellegű nyilatkozatot adni. Miaja kihallgatásra megy Cardeas elnökhez.

— Csak az utasok megkérdésével ragasztható biztosítási bélyeg a vasúti jegyekre. Bucurestiből jelentik: Az utóbbi időben a vasut vezérigazgatójának tudomására jutott, hogy a jegypénztárosok önkényesen ráragasztják a jegyekre a Compagnie Européenne biztosítási bélyegét, anélkül, hogy az utasokat megkérdésük, hozzájárulnak-e ehhez, vagy sem. A CFR most körrendeletben hívja fel a pénztárosokat azon kötelességükre, hogy fel kell tenniük a kérdést az utasoknál: igényt tartanak-e a bélyegre, vagy sem. A 10.000 lejig való biztosítás 2 lejt, az 1 millióra terjedő 200 lejt tesz ki.

— Dr. MAIOR C. ION A PRIMA ARDELEANA BIZTOSÍTÓ INTÉZET ELÉN. Dr. Major C. Ion, a Banca Nationala volt ügyvezetője a kolozsvári Prima Ardeleana igazgatójává választották, aki eme új pozícióját már el is foglalta és akinek személyében a prima Ardeleana vezetősége kitűnő és nagykonceptívú tájhoz jutott. Amint a sajtóközleményekből értesülünk, dr. Major C. Ion az ipar és kereskedelem képviselői közötti tárgyalásokon is részt vett.

— Alarcos rablók borzalmas módon meggyilkolták a buzáji havasokban egy mérnököt. Bucurestiből jelentik: A buzáji havasokban Vadlan községben rablógyilkosok támadták meg Kettner Svatopluc mérnököt, a Maican grófok uradalmának jószágigazgatóját. A rablók éjszaka behatoltak a lakásba és a zajra előlépett mérnököt kegyetlen kínzások után késszurásokkal meggyilkolták. A rablók ezután a következő szobába hatoltak be, ahol a mérnök felesége és három gyermeke aludt. A bekormozott arcú rablók beléptére az asszony és a gyermekek felriadtak és sikoltozni kezdtek. A rablók megfenyegették az asszonyt és a gyermekeket, hogy meztelenül álljanak ki, ha nem hallgatnak el. Ezután párnákat dobáltak az asszony és a gyermekek fejére és hozzáálltak a lakás kifosztásához. A meggyilkolt mérnököt zsebéből 2170 lejt vettek el, majd feltörték a szekrényeket, de ott nem találtak pénzt. A rablók ruhákat, fehérneműket és háziesszaktájakat zsákmányoltak, majd elmenekültek. Mikor az udvaron voltak, Damian Anna cselédnő sikoltozni kezdett, mire a két rabló visszatért és súlyosan megsebesítette a leányt. A rémes éjszaka után a mérnökné jelentést tett a borzalmas eseményről a csendőrségen, ahonnan erős karhatalmi osztagot küldtek ki az elmenekült rablók kézrekerítésére.

— Nem hosszabbították meg a „Deutscher Dienst“ német sajtóügynökség tudósítójának lengyelországi tartózkodási engedélyét. Varsóból jelentik: Kurt Teege-nek, a Deutscher Dienst német sajtóügynökség tudósítójának lengyelországi tartózkodási engedélyét nem hosszabbították meg, így nyolc napon belül el kell hagynia a köztársaság területét.

— Letartóztatták a német-amerikai Bund vezetőjét. Newyorkból jelentik: Fritz Kuhnt, a német-amerikai Bund vezetőjét letartóztatták azon vád alatt, hogy 15.000 dollárt a Bund vagyonából „csalárd módon“ használt fel. Az ügyész 5 évi börtönbüntetést fog kérni Kuhnta. Valószínűnek tartják, hogy ez a letartóztatás nagyban meg fogja nehezíteni az Egyesült Államok-beli nemzeti szocialista propagandát.

— Ügyvédi hír. Dr. Juris Josef Ebner, egykor jogtanácsos Cernăuțiában, most dr. Viktor Grünwald íródjában dolgozik. Tel-Aviv, Rechov Javne 29. Telefon: 3782.

— Petrace Lupu 1000 lejt adományozott nemzetvédelmi célokra. Bucurestiből jelentik: Petrace Lupu 1000 lejt adományozott nemzetvédelmi célra, a Maglavit-alapítvány pedig 4000 lejt jegyzett a hadfelszerelési alagra.

— Guatemalában tilos az idegeneknek a politikázás. Guatemalából jelentik: A kormány törvényt dolgozott ki, amely megtiltja az idegeneknek a bármilyen formában való politikázást, még egymás körében is. Tilos minden idegen politikai szerv működése, tilosak az uccai tüntetések és a külföldön nyomott propaganda-könyvek terjesztése. Minden a törvény intézkedéseivel ellentétben álló szervezetet 15 napon belül fel kell oszlatni. A törvény ellen vétőket kiutasítják, ha pedig guatemalai polgárok, külön törvényszék elé állítják őket.

— Szivrohamot kapott Paderewski, a világhírű lengyel zongoraművész és volt köztársasági elnök. Newyorkból jelentik: Paderewski, a világhírű zongoraművész csütörtökön este szivrohamot kapott és így nem tudta hirdetni hangversenyét megtartani. Kezelőorvosi szerint a volt lengyel köztársasági elnök nincs veszélyben.

— Ökölvívó-versenyek is lesznek a Luna Bucurestilor keretében. Bucurestiből jelentik: A Luna Bucurestilor keretében ökölvívó versenyek lesznek. Lucian Popescu az Európabajnoki címért küzd Phil Dolhelm angol boxolóval.

— Hétszázhetvenhárom millió dollárt folyósítanak Amerikában hajóépítési célokra. Washingtonból jelentik: Roosevelt elnök törvényt írt alá, amely 773 millió dollárt folyósít hajóépítési célokra.

— Házassági hír. Hirsch Klára Cluj és Löbel Géza Sibiu szívesen látják jóbárataikat és ismerőseiket f. hó 28-án délután 2 órakor a cluji Paris ucai nagytemplom udvarán tartandó esküvőjükre. (Minden külön értesítés helyett.)

— Tizenegyzsáztizenöt polgár jelentkezett Kolozsváron a választói névjegyzékbe való felvételre. Közöltük már hogy városunkban a képviselőválasztók névjegyzékének összeállítása tegnap előtt végetért. Tegnap összeszámlálták a jelentkezőket és ekkor kintint, hogy összejárásra 11.115 polgár jelentkezett. Ezek közül 820 az ipar és kereskedelem kategóriába, 6.010 a munkás és földművelés csoportba, 5025 pedig a szellemi foglalkozásúak osztályába. Bizonyára a rövid időnek tulajdonítható, hogy az összejárásra kevesen jelentkeztek, mert a régi választójegyzékben 23.000 férfi és nő választó szerepel.

Csak ma és holnap látható még a francia filmek legszebbje:

Select Muzgó

Montecarloi ismeretlen

Végig izgalmas szalon-kalandorfilm, főszerepekben:

Dita Parlo, Jules Berry, Albert Prejean

HÉTFŐ KEZDETTTEL:

Az ököljog

Szenzációs kalandorfilm, főszerepekben:

Georg Breni, Humprey Boggart, Gloria Dickson

— A román Akadémia tagjává választották Liviu Rebreanu-t. Bucurestiből jelentik: A fővárosi lapok mai számukban nagy cikkekben számolnak be arról, hogy Rebreanu Liviu-t, az ismert román író, a Román Tudományos Akadémia tagjai közé választották.

— Pokolgép robbant a prágai gettóban. Prágából jelentik: Tegnap pokolgép robbant a prágai gettóban, a zsinagóga közelében. A robbanás óriási riadalmat okozott mert a légnomás következtében a templom egyik fala beomlott és a szétrepülő kövek két egyént súlyosan megsebesítettek. A prágai rendőrség erőves nyomozást indított a merénylet okának és előkészítésének kiderítése érdekében.

MEGNYILT a Bagolyvár

étterem kerthelyisége.
Asztalrendelés.
Telefon 29-96.

— Egy évre meghosszabbították a halálbüntetés alkalmazásának érvényét. Bucurestiből jelentik: A hivatalos lap csütörtöki számában törvényrendelet jelent meg, amely az alkotmány 15. szakaszában felsorolt büntetésekre vonatkozólag egy évre életbe léptetett halálbüntetés alkalmazásának érvényét további egy évvel meghosszabbítja.

— A kolozsvári vendéglősök nem akceptálják a pincérek béremelési kérését. A kolozsvári éttermi és kávéházi munkások a munkaadókkal a múlt évi egyetemleges munkabérszerződést felmondták és a munkabérek emelését kérték. A munkások béremelési kérésével tegnap foglalkozott a vendéglőiparosok szervezete és a megbeszélésen elhatározták, hogy nem adnak béremelést, mert anyagi helyzetük nem engedi meg és közölték ezt Biros Istvánval, a Pincér Céh elnökével. A pincérmunkások tudomásul vették a főnököknek ezt az elhatározását, jóllehet, állításuk szerint, a béremelés a vendéglősöket nem érinti, mert azt a közönség pincérszázalékkal fizeti meg. Miután meggyezésre nincs kilátás és a sztrájkot a munkatörvény nem engedi meg, valószínű, hogy az ügy döntőbíróaság elé kerül és a béreket döntőbíróaság fogja megállapítani.

— A BARISSZIA JOM HAHTACHDUTJA DELEGATUSAINAK FIGYELMÉBE! A Hitachduth Barisszia-Habonim Jom Habitachdutjának rendezőbizottsága közli: 1. Szombat este 7 órakor délelőtti az összes vonatokat fogadóbizottság várja a temesvári pályaudvaron. 2. A delegátusok igazolása vasárnap reggel fél 8 órakor kezdődik a Zsidó Klub helyiségében (Str. Gh. Lazar 5., II. emelet) és tart d. e. 11 óráig. Az összes delegátusok itt jelentkezzenek.

— Eljegyzés. Lindenfeld Rachel Carei és Berger Sulem Huedin jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— Házasság. Hans Piri és Nasch Gyula szívesen látják rokonaikat és ismerőseiket f. hó 28-án, vasárnap, Gherlan tartandó esküvőjükön. (Minden külön értesítés helyett.)

— Házasság. Párnész Amália (Dorna Vatra) és Wiesel Izsó (Sziget-Ploesti) f. hó 28-án, vasárnap délután 4 órakor tartják meg esküvőjüket Kolozsváron, Farkas Márton, Reg. Ferdinand ucca 127. szám alatti lakásán. Rokonaikat, jóbárataikat, és jóismerőseiket szívesen látják. (Minden külön értesítés helyett.)

— A külföldön végzett mérnököknek június 1-ig kell kérésüket benyújtaniuk a mérnöki kamarához. A külföldön végzett mérnökök legkésőbb június 1-ig be kell nyújtásuk kérésüket a mérnöki kamarához működési joguk elismerésére.

— Május 28-án leplezik le Grigorescu, a nagy román festő emléktábláját. Bucurestiből jelentik: Május 28-án leplezik le Targovisteban Nicolae Grigorescu, a nagy román festő emléktábláját.

— Orvosi szakülés. A „Paul Ehrlich“ orvostudományi egyesület május 28-án, vasárnap este pontosan 7 órakor tartja 131-ik tudományos ülését saját helyiségében, Str. Memorandului 13. sz. alatt, a következő tárgysorozattal: Prof. Dr. Pólya Jenő egyetemi tanár (Budapest): Az extrahepatikus eperendszer ortho- és pathophysiologiája címen, amelyre a tagokat és orvosvendégeket ezúton is meghívja a vezetőség.

A szamosfalvi fürdő

vendéglője e hó 28-án, pünkösd első napján megnyílik. Elsőrendű konyha, cukrászat. Gyulafehérvári fajbörök. Ursus csapolt sörök.

Aki egyszer megpróbálta a

VERMOUTH BRANCA-I

az nem ismeri többé az étvágytalanságot!

Aaland sziget ügye miatt nem lehet berekeszteni a népszövetségi ülészakot

Genf, május 26. Mindmáig nem sikerült lezárni az Aaland sziget ügyét, amely megakadályozza a népszövetségi tanácsot abban, hogy ülészakát bezárja. A tárgyalások holtpontra állnak. Moszkvából a kormány választást várják a Maiski szovjet megbízott által kért utasításokra.

Romlott sajtól hetvenen betegedtek meg a fővárosban

Bucuresti, május 26. Romlott sajt forgalombahozatalából kifolyólag több, mint hetven mérgezési tünetek között való megbetegedés történt a fővárosban. Tanasescu dr. a fővárosi tisztifőorvosa bevezette a vizsgálatot.

Öt embert súlyosan, hatot könnyebben megsebesített a mezőn talált és felrobbant gránát

Bucuresti, május 26. A giurgiui hatóságokhoz beérkezett jelentés szerint a Stirbei Voda község közelében egy, a mezőn dolgozó gyermek a világháborúból visszamaradt, fel nem robbant gránátot talált. Petre Radoiu földesgazda fészegetni kezdte, mire a gránát felrobbant és öt embert súlyosabban, hatot könnyebben megsebesített. Petre Radoiu Tudora Maria asszony belehalt sérüléseikben, míg Florea Popa, Marion Cernat, Ion Stanca és Dominica Nechisoiu súlyosan megsérültek.

Hasonló szerencsétlenség történt ugyancsak tegnap Davilov község legelőjén, ahol Stan Chiru 16 éves vascamegyei pásztor gránátot talált. A gránát felrobbant és azonnal megölté.

— Az eszések nagy zavarokat okoztak a vasúti közlekedésben. Bucurestiből jelentik: Az eszések nagy zavarokat okoztak a vasúti közlekedésben. Az Oravița-Berzovia vonalat egy kilométer hosszúságban elöntötte az ár, a Caras vize Oravița és Comorieni között elborította a töltést. Beszüntették a közlekedést a Tövis-Arad vonalon is. Baruta és Barzava között a vasúti hid megrongálódott, a forgalmat két órára felfüggesztették.

EGYESÜLETI ÉLET

— A Násé Mizrachi fogylaltdélután keretében ünnepelte meg az Anyák napját. A kolozsvári Násé Mizrachi f. hó 21-én, vasárnap délután Sr. Barițiu 10 alatt levő helyiségében a tagok és nagyszámu érdeklődő jelenléte mellett fogylaltdélután keretében ünnepelte meg az Anyák napját. Az ünnepélyt R. Winkler Janka elnöki megnyitójára vezette be. Weinberger Nándorné a zsidó anya szerepét vázolta. Juszt Mose felhívta a Mizrachi-asszonyokat, hogy ezen történelmi időben erejükön felül vegyék ki részüket a cionista munkából, az alapok jövedelmének fokozásában. Rav Klein Eljáhu a többek között azt mondta, hogy a Násé Mizrachira hárul a feladat a cionizmus és a vallásos zsidóság között még fennálló ellentéteket elsimitani és a köztudatba átvinni, hogy a vallás és a cionizmus elválaszthatatlan. A Bónot Akiba virágmegevítási akciót folytatott le a KKL-Machl. Charédim javára. A jólsikerült ünnepély az elnökön zárószavaival, emelkedett hangulatban ért véget.

— Jövő vasárnapra halasztották a Baal Mólacha kolozsvári átképző telepének felavatás ünnepélyét. A Baal Mólacha kolozsvári csoportja Calea Mraechal Foch 98. szám alatt tagjai részére mezőgazdasági átképző telepet létesített, melyen a konyhakertészet, méhészet és baromfitenyésztés gyakorlati és elméleti ismereteit sajátítják el a tagok. A telep felavatási ünnepélyét, amely holnapra volt tervezve, a rossz időjárás miatt a jövő vasárnapra, június 4-ére halasztották.

L. és a

A zsidók eme

Az uralkodóhoz alap királynak százéves születésnapján ünnepelte nemrég az Aaland sziget királyának az emelkedett légi sajtó, az iskolák, egyházi megemlékeztek a nagy államférfi és ember, kes egyéniségének maj érdeklődés homlokterében nehézségekkel kellett a király, hogy a se azokra a feladatokra független népei sorában

Nehéz missziója szerezte Károly király országgyűlési jelentős társadalmi vel, a zsidókérdéssel. évei alatt ez a problémán napirenden volt századvégi diplomáciai uralt külpolitikában egy Hatalmas irodalma a kérdés 1866-tól terjed geteg dokumentumban, bözőbb oldalról megvilágított nagy uralkodó emlékirat szentel a romániai zsidói történelmi hűséggel, tárgyalásainak anyagát mányának zsidópolitikai valamint szöveges köztosságu, hozzáintézett. ben országga eme súlyosán külföldi uralkodókat, kívánságaikat, tanácsokat. Az évforduló adatai könyvtárak poros polcainak, hivatalos kötetek, hogy kiolvassuk is oly régmúlt kornak

Megérkezik az

Cuza fejedelem kényes a román kamara új uralkodó, Flandriai herceg személyében, a közbenjárására, a király kérésének engedve, nem s így aztán hosszas tárgyalások után, Joan Brattin király hazatérve jelentette, hogy Károly lesz az ország királyja. Európát a király akarták állítani és egykor elhatározását és egykorban tartották. Idegen levéllel érkezett meg, majd innen hajóval felfelé Turnu-Severinig.

Az ország lakosságának fogadta az uralkodót és a valóságos diadalmenet fővárosba. Ugyanaznap, majd kinevezte a király tagjai az 1848-1849 legkiválóbbjai közül a mányelnökséget Laszlo a sikeres külföldi Bratiuanu pedig pénz és ország pénzügyeit látta voltak, Cuza fejedelem pénzügyi okos Rosetti kultuszminiszter rogheni, Cantacuzino re Sturza miniszter volt, melyhez oly sokan

Zsidó küldöttség

A kormány megemlékezett a nagy palotában ünnepélyesen az ország legkiválóbb képviselőit mutatták ki uralkodó előtt. A romániai zsidóság tagjai, rabbijai vezetésével ünnepélyesen felvették a zsidóvá vánták. Az uralkodó fogadta őket s a király meggyőződéssel távoztak

I. Károly király és a romániai zsidókérdés

A zsidók emancipációja körüli vihar és annak nyomai az első király naplójában

Az uralkodóház alapítójának, I. Károly királynak százéves születési évfordulóját ünnepelte nemrég az egész ország. Abban az emelkedett légkörben, amelyben a sajtó, az iskolák, egyházak és magánosok megemlékeztek a nagy uralkodóról, kiváló államférfiúi és emberi képességeiről, értékes egyéniségének majd minden oldala az érdeklődés homlokterébe került. Páratlan nehézségekkel kellett megküzdenie I. Károly királynak, hogy új hazáját előkészítse azokra a feladatokra, amelyekre Európa független népei sorában vártak rá.

Nehéz missziója során gyakran találkozott Károly király országának egyik nagyon jelentős társadalmi-politikai kérdésével, a zsidókérdéssel is. Uralkodásának évei alatt ez a probléma ugyiszólván állandóan napirenden volt a belpolitikában s a századvégi diplomáciai mesterkedésektől uralt külpolitikában egyaránt.

Hatalmas irodalma van a romániai zsidókérdés 1866-tól terjedő időszakának, rengeteg dokumentumban szerepel a legkülönbözőbb oldalról megvilágítva, de maga a nagy uralkodó emlékirataiban számos lapot szentel a romániai zsidókérdésnek, feljegyzti történelmi hűséggel az ezzel kapcsolatos tárgyalásainak anyagát, véleményeit kormányának zsidópolitikájára vonatkozóan, valamint szövegszerűen közli nem egy nagyfontosságú, hozzáintézett levél szövegét, melyben országa eme súlyos problémája kapcsán külföldi uralkodók közlik véleményeiket, kívánságaikat, tanácsaikat.

Az évforduló adta időszerség napjaiban könyvtárak poros polcairól könyveket, jelentéseket, hivatalos közleményeket szedtünk le, hogy kiolvassuk belőle ennek a nem is oly régmúlt kornak zsidó vonatkozásait.

Megérkezik az új uralkodó

Cuza fejedelem kényszerű távozása után, a román kamara új uralkodót választott a Flandriai herceg személyében. A fiatal herceg azonban, bátyjának a belga királynak közbenjárására, valamint III. Napoleon kérésének engedve, nem fogadta el a trónt s így aztán hosszas diplomáciai tárgyalások után, Joan Brătianu németországi utjáról hazatérve jelentette, hogy Hohenzollern Károly lesz az ország jövőendő uralkodója. Európát a befejezett tények elé akarták állítani és éppen ezért a fiatal herceg elhatározását és elutazásának idejét titokban tartották. Idegen névre szerzett utlevéllel érkezett meg Károly Budapestre, majd innen hajóval folytatta útját egészen Turmu-Severinig.

Az ország lakossága kitörő lelkesedéssel fogadta az uralkodót, aki 1866 május 10-én valóságos diadalmenet élén vonult be a fővárosba. Ugyanaznap letette a hűségesséket, majd kinevezte első kormányát, melynek tagjai az 1848-as liberális mozgalom legkiválóbbjai közül valók voltak. A kormányelnökséget Lascar Catargi vállalta, a sikeres külföldi tárgyalásokat vezető Brătianu pedig pénzügyminiszter lett, — az ország pénzügyei ez időben nagyon zűlétek voltak, Cuza fejedelem bukását is főként pénzügyi okok sietették. — C. A. Rosetti kultuszminiszter, valamint Mavrogheni, Cantacuzino, Joan Ghica és Dimitrie Sturza miniszterekből állott az új kormány, melyhez oly sok reménység fűződött.

Zsidó küldöttség az uralkodónál

A kormány megalakítása után az akkor még nagyon szerényen berendezett királyi palotában ünnepélyes fogadtatás volt, melyen az ország legkülönbözőbb rétegeinek képviselői mutatták be gondolatukat az új uralkodó előtt. A küldöttségek sorában a romániai zsidóság képviselői is megjelentek, rabbijaik vezetése mellett, hogy hitestvéreik üdvözlését és tiszteletét nyilvánítsák. Az uralkodó igen barátságosan fogadta őket s a küldöttség tagjai azzal a meggyőződéssel távoztak a palotából, hogy

a rendszerváltozás a romániai zsidóság javát fogja szolgálni.

Ebben a pillanatban, az új uralkodó trónfoglalásának napján, a romániai zsidóság jogi és társadalmi helyzete, Cuza fejedelem intézkedései, a polgári törvénykönyv és néhány más törvény vonatkozó szabályai szorint volt meghatározva.

Törvényhozásilag megkülönböztetést tettek belföldi (pámanenti) és idegen zsidók között. A belföldi zsidóknak a polgári törvények jogegyenlőséget biztosítottak, közhivatalokat azonban nem tölthették be s politikai jogaik általában nagyon korlátozottak voltak.

Társadalmi állásuk tekintetében kevés panaszra lehetett okuk, mesterségeiket kevés számú korlátozástól eltekintve, szabadon gyakorolhatták, egyéni szabadságuk biztosítottak látszott s egy 1859-ben történt galaci vérvádttól eltekintve — melynek alaptalanságát hivatalosan is megállapították — eléggé nyugodtan éltek.

A nagykulturájú nyugati herceg és a negyvennyolcas tradíciójú kormány uralkodójának, minden alképe és szerint ennek az aránylag békés kornak a konszolidálását kellett volna, hogy magával hozza.

Az új uralkodó érkezése után azonban csakhamar jelentős és súlyos változások következtek be a romániai zsidóság életében. A történetírók egyaránt megállapítják, hogy ez a keletlenül változás korántsem az új uralkodó személyiségének tudható be, hanem a változó általános politikai viszonyoknak, amelyek a zsidókérdést rövidesen kiélezettebbé tették, mint a *Regulamentul Organic* köztudomásúan szomorú napjaiban.

Románia társadalmi ez időben a földbirtokos bojár osztályon kívül a parasztságból tevődött össze. Ez a két, egymással ellentétes osztály, bármennyire is távol állott egymástól, társadalmi és gazdasági téren egyaránt, nem volt közöttük egy társadalmi középosztály. Az állami apparátust a bojárök irányították, a földet, mint egyet len termelő tényezőket, a parasztságot meg. Itt, a középosztály nélküli népnél, a kisiparral, adásyvévással foglalkozó zsidók képeztek — J. Berkovits szavaival élve — a romániai középosztály embrióját. A román polgárság fejlődésével egyidejűleg sokan akadályoztatva látták magukat céljaik elérésében, polgárisodásuk nehéz útját úgy gondolták könnyíteni, ha irgalmatlanul neki támadnak ennek a „középosztály-embriónak“. Az ország a gazdasági és társadalmi fejlődésnek ebbe a korszakába Károly király uralomra jutása után került s így jelenti uralkodásának kezdete a romániai zsidóság egyik legszomorúbb periódusának kezdetét is. Azok a felvilágosultak, akik a negyvennyolcas idők programadásában még a zsidók emancipálását is meg hirdették, most, mint a hatalom tényleges birtokosai, alig ismertek volna saját eszméikre, melyeknek a gyakorlatban buzgó ellenségeivé váltak.

Kévszel Cuza fejedelem lemondása után 1866 február 5-én jelent meg az első rendelet, amellyel a zsidókat egyes foglalkozási ágakból kirekeszteni igyekeztek. Más törvényes intézkedés nem is volt ekkor még ellenük, csak a fentebbi gazdasági és társadalmi tények már úgy irányították az új kormány működését, hogy a zsidókérdés hamarosan centrális problémává emelkedett, nem kevés gondot okozva az új uralkodónak.

Crémieux Romániába jön

A napirendre került zsidókérdés felkeltette a romániai zsidók iránti figyelmet a külföldön is. Franciaország egykori zsidó ügyminisztere, a kor legjelentősebb zsidó egyesületének, az „Alliance Israélite Universelle“-nek elnöke, Adolphe Crémieux Törökországba irányuló útját megszakítva, Romániába jött, hogy az európai érdeklő-

Az Odol antiszeptikus

felélénkít és frissé teszi leheletünket. Az ODOL baktériumölő hatása és megvédelmezi a szájat és garatot. Az ODOL szájvíz hatása tartós.

ODOL

dés középpontja felé haladó romániai zsidókérdést a helyszínen tanulmányozza.

Crémieux, a francia miniszternek kijáró melegséggel és tisztelettel fogadták az ország hivatalos körei. Erkezése után néhány nappal, június 14-én fogadja az uralkodó, aki előtt Crémieux részletesen kifejtette azt a napról-napra szomorúbb helyzetet, amelyben a romániai zsidókat találta. Az uralkodó a legnagyobb figyelemmel hallgatta végig Crémieux, majd pedig — mint Crémieux egyik nemrég elkerült leveléből kitérünk — igen határozottan jelentette ki a következőket: „*l'émancipation complète des Juifs trouvera en moi le concours le plus actif et le plus dévoué.*“

A királyi fogadtatás után Crémieux bukaresti tartózkodása alatt még nagyon sok jelentős megbeszélésen vett részt. A parlament elnökének meghívására, képviselők és szenátorok előtt a kamara hivatalos fogadótermében tartott előadást a romániai zsidókérdésről.

Crémieux hosszú beszédében fejtette ki a zsidók emancipálásának szükségességét, amely nélkül az emberi haladás, a liberalizmus és a hallgatok nagyrésze által magának vallott humanizmus nem egyéb tartalom nélküli fogalmaknál. Beszédének hatása alatt, Rosetti akkori kultuszminiszter, spontán lelkesedéssel emelkedett szólásra, kijelentette, hogy az ország, amely alkot-

mányozni készül, meg fogja adni a zsidóknak az egyenjogúságot. Az emberi egyenlőség nagy és szent jelszavát az alkotmányozók mindegyike komolyan akarja venni az új alaptörvény megalkotásánál. Rosetti ebben az időben a kormány egyik legjelentősebb személyisége volt s kijelentései kormány-nyilatkozat számba mentek. Ha később nem is váltotta be ez a kormány az ígéreteit, a Rosetti szavainak elhangzása idején bizonyára szándékában volt még a zsidók egyenjogúságát megadni. A legmagasabb alkotmányos tényező ígéretei is erre vallanak, csak a későbbi események kény szerítették a kormányt és az uralkodót álláspontjuk megváltoztatására. Crémieux bukaresti tartózkodásának igazi sulya a Boliac által szerkesztett *Trompeta Carpatilor* című antiszemita lap beszámolója-ból is kitérünk. A lap elismeréssel ír Crémieuxről, egyéni képességeiről, államférfiúi nagyságáról, de elkeseredetten tiltakozik az ellen, hogy ezek a képességek és erények a romániai államférfiakra oly nagy mértékben hassanak, hogy a zsidókérdésben engedékeny álláspontot foglaljanak el. Crémieux joggal azzal a meggyőződéssel hagyta el az országot, hogy munkája eredményes volt.

(Befejezés a jövő számban.)

Dr. Márton Lajos

Uránia Mozgó

A szent hazugság

Egy anya megrendítő küzdelmei egyetlen gyermekéért. Főszerepben:

POLA NEGRI

A Hasomér Hácáir felvilágosító ülése a Fehér Könyvről

Cluj, május 26. A Vasmunkás Otthon zsunolóság megtöltött termében csak egy része jutott be azoknak, akik felvilágosítást akartak hallani és tiltakozásukat akarták kifejezni arról a politikai aktusról, amely annyir megrázta a zsidó közvéleményt.

Feltizkor nyitotta meg dr Fendrich Ernő román és magyar nyelvű beszédével a gyűlést. Ismerteti a gyűlés célját, üdvözli a megjelenteket, külön Gottlieb Józsefet, a helyi csoport elnökét, majd megkezdte bevezető előadását. Ismerteti azokat a körülményeket, amelyek között a Fehér Könyv megjelent, majd egy alapos történelmi áttekintést ad az ezelőtt megjelent Fehér Könyvekről. Kiemeli, hogy ezek nem voltak maradandó jellegűek és hogy a cionista építőmunka mindig a maga törvényeit teremtette meg, amelyek erősen eltértek a bizottságok és a hivatalos okiratok megállapításaitól. A nagy tetszéssel fogadott beszéd végén érkezik meg Reiter Károly, a Zsidó Nemzeti Szövetség országos elnöke és dr Mózes László főtítká, akiket dr Fendrich a hallgatóság lelkes ünneplése közepette vezet az emelvényre.

Ezután Jámber Ferenc emelkedik szólásra, aki átütőerejű beszédével az egész hallgatóságot magával ragadta, a lelkesedésnek és a tiltakozásnak elementáris erejű megnyilatkozásait váltotta ki.

— A világ leghatalmasabb és legerősebb nemzete és a legkisebb, legülédzöttebb nép állanak szembe abban a harcban — mondotta —, amely most Erec Jisraeleben kezdődött és sokak előtt ennek a harcnak a kimenetele nem kétséges, de csak azért, mert nem látják azokat az erőket, amelyek éppen ezen a fronton a zsidóság mellett állanak.

— Nem mi vagyunk a mandátum alapján Palesztinában, hanem az angolok és a mandátum megszüntetésével ők és nem mi kell onnan távozzunk. Az angolok nem az arabok

követeléseit akarják kielégíteni, hisz erre bőven volna módjuk Irákban, Transzjordániában, Egyiptomban, hanem a zsidó nép reménységét akarják tulzón sovinszítva arab reakció martalékává tenni. De nem kell ez a Fehér Könyv sem a zsidóknak, sem az araboknak, sem az angol közvéleménynek. A cionista építőmunka sokkal az angol politikai deklarációk előtt kezdődött és nem is fejeződik be a Fehér Könyvvel.

Ezután Izsák Slomo, az erdélyi Hasomér Hacair vezetője emelkedik szólásra. Annak az ifjusági csoportnak az érzeit tolmácsolja, amely már 25 éve az elsők között van a cionista megvalósításban. Most, hogy a Fehér Könyv nyomán sok zsidó szívben lett urrá a reménytelenség, ennek a csoportnak a nevében: most nem a könyveknek, hanem a verejtékezésnek az órája van, nem kétségbeesség, hanem új munka kell, nemcsak új családások, hanem új remények is vannak. Nem az angol politika celszövényei határozzák meg a cionizmus sorsát, hanem a zsidó nép életereje és a cionizmus történelmi szükségességűsége. A zsidó nép mint egy hőmpölygő folyam — természetesen, apadhatatlanul, ellenállhatatlanul árad Erec Jisraele felé. Ehhez elsősorban építőmunka kell. — Zsidó fiatalok, adjátok nekünk karjaitokat és álljatok az építőök sorába — a fiatalsg képezi egy nép életerejét, hitét, lelkesedését és ezt annak a műnek a felépítésére kell fordítsa, amely egyedüli mentsége a zsidó népnek, egyedüli megoldása az évezredek zsidó problémának — ez Erec Jisraele.

A Hasomér Hacair kórusa a gyűlés elején a Hatikvát — a zsidó remény dalát — a végén pedig a Techezáknát — a chaluci mozgalom indulóját — énekelte.

A nagysikerű gyűlés dr Fendrich Ernő zárószavaival és a Királyhimnusszal ért véget.

Egy hold föld

Kis riport a Baal Melacha átrétegző telepéről...

Cluj, május 26. A Magyar ucca végén, alig pár lépésre a templomtól, szorgos kezű hostiátok indulnak a reggeli munkára. Napbarnított arcu, kerges kezű emberek, Kolozsvár ósi földművesei. Hostát falu a város tövében, külön élő, dolgozó, lüktető életű falu... A hostáti gazdának kenyere a föld és a hostáti föld a mi kenyérünk.

Ebbe a szépen művelt, gazdag termőföldbe hasított bele egy dombos, termékeny földszáv. Mindössze egy hold volt s a gondos hostáti gazda nem tudta mihez kezdjen vele? Nem volt érdemes megművelni, köves, száraz, homokos talaj, kár bajlódni vele...

Egy napon városi urak érkeztek és rövid alkudozás után, bérbe vették a földet. Hogy mit fognak csinálni vele, azt a derék hostáti gazda el sem tudta képzelni. Csak azt kötötte ki, hogy nehogy házat építsenek rá, mert a nagyobbik lánya nemsokára férjhez megy s a hely neki van ígérve...

A városi urak zsidó iparosok voltak. Kétféle munkásai szakmájuknak, de ázó, kapa, sohasem járt a kezükben. Aztán egy reggel neki kezdtek a munkának. Csakánnyok csattogtak, taligások jöttek és a sok kő, burján, gaz, mind egy csomóban hevert. A munka lázas üteme pedig pergett tovább. A földet felásták, termőképessé tették, beültették és úgy vigyáztak minden magaszemre, mintha gyémántot szórtak volna el a frissen ásott halmok között...

Hajnalról késő estig felváltva kapáltak, gyomláztak, öntöztek. Az elvetett mag diadalmos zöldességében szökken ki és a Baal Melacha iparosai büszkén szemlélték műviket. Mert ez valamivel többet jelentett a kétkézi munkánál. Eddig bárhogyan is formálták is az anyagot, életet lehelni bele nem tudtak. Csak a formát adták meg, amiből hiányzott a lélek. De itt, ezen a hold földön minden kis mag, amit kezükkel érintettek, kihajtott, itt az élet magját ültették a földbe, hogy kivirágozzék és büszkén hirdesse a zsidó akaratot és munkakedvet.

Ez a tavaszi pompába borult hold föld a legbeszédesebb bizonyítéka annak, hogy a zsidóktól nem idegen a föld és a zsidó munkás a galutban is oda tud állni az eke szarva mellé, mert tudja, hogy ezek a barázdák végtelenek s ez az eke, amely most a homokos hostáti talajba furódik bele, egyszer Erec Jiszraél földjébe fog behatolani...

A zsidó iparosok tudták, hogy a szántást itt kell elkezdni, hogy aratni majd Erecben lehessen.

Zsidó iparos-parasztok. Nem dilettánsokó elegáns urak, akik „az átrétegződés” divatos jelszavával ügyeskednek a földön. Ezek az emberek rajonganak a földért. Amikor végig megyünk a pompásan rendezett sétányon az egyik gyönyörű iparos, kintűnő műasztalos diadalmasan kiált fel: — Karalábé!

Érték ezt kérem mi van ebben a szóban? Karalábé. Pici, mogyorónagyságu palánta, de mi ültettük, mi, akik egy évvel ezelőtt még azt sem tudtuk, mi a föld, az eső, a gyomlás, vetés, kapálás. Ez a kicsi halványzöld karalábé már a chaluca-munkánk eredménye. Oh Istenem csak adjál bő esőt, hogy ki ne száradjon soha.

A kert végén a Szamos zug el szökén, kanyargón. Öntöző-szivattyu huzza a vizet és önti a sajátkezüleg ácsolt csatornába. Száz öntözőkanna telik meg vízzel percek alatt, a munkások széthordják a vizet, táplálják, itatják vele a földet, ami már egy kicsit a miénk... Kis méhgaszdaságban méhcsaládok gyűjtik, ugymondják ők: „a zsidó mézet.” Most készült el a tyukfarm, mintagazdaság lesz.

Két munkás azon vitatkozik, hogy két tehén kellene, a másik azt mondja, hogy ha tehén, akkor legyen hat... De honnan, miből, amikor a zsidó áldozatkészség nem ismer határt és mégis olyan nehéz összeszedni a pénzt, ami egy ilyen mintagazdasághoz szükséges. Pedig iskola ez a föld azok számára, akik kezükben ásóval és fegyverrel indulnak rohamra meghódítani azt a földet, amelyért már annyi zsidó vér és könny hullott... A kalapácsot fogni, a gépet megindítani, a futószalagon dolgozni megtanulták a műhelyekben. De ki adja a zsidó iparos kezébe az ást, kaszát, gereb-

lyét, ha nem az az iparösszervezet, amely magába öleli az összes zsidó iparosokat.

A jövő vasárnap, június 4-én reggel ünneplő ruhába öltözik a dolgozó sereg. Vendégek jönnek, kíváncsiak, rokonok, ismerősök a telepre, megnézni az eredményt.

Az ásók glédába sorakoznak a raktárban, a méhkirálynő biborpalástot ölt s a baromfiarmon a kakas harsány indulót intonál.

A kapuban szemben a bejáratnál virág-ból font köszöntés üdvözlö a belépőt: Salom!

Béke veletek és béke Nektek, dolgozó, zsidó paraszt-jelöltek, galut szülőitjei, a jövő hatalmas. Erecének ekeszarva mögött masirozó katonái.

SPORT

Vasárnap folytatják a Nemzeti Bajnokság küzdelmét

A bucaresti Makkabi vasárnap újabb nehéz mérkőzést játszik a csoportbajnokságért

Cluj, május 26. (Az Uj Kelet tud.) Vasárnap tovább folytatják az A) és B) ligamérkőzéseket, melyeknek műsora és kiküldött bírói a következők:

Nemzeti Bajnokság A)

Bucurestiben: Rapid—Gloria, bíró Vuia és Venus—Kinizsi, Xifando.

Resicán: Sp. Studentesc UDR, dr. Morar.

Temesváron: Juventus—Răpenea, P. Vasile.

Aradon: Tricolor—AMTE, Ceareanu.

Nagybányán: Victoria Kolozsvár—FC Carpați, V. Braida.

Nemzeti Bajnokság B)

Nagyvárad: HTV—Törökvis, Munteanu Arad.

Nagykaroly: Victoria—Monopol, Almasan Kolozsvár.

Kolozsvár: Sodronyipar—Universitatea, P. Kroner.

Marosvásárhelyen: Crisana—Mures, Hu-niade.

Craiova: Vulturii—Crai Iovan, Alexandrin.

Piski: NAC—CFR, Ritter Béla.

A Nemzeti Bajnokság B) keleti csoportjában érdekes, nagy küzdelem lesz Bucurestiben a Makkabi-stadionban, a ploesti Prahova és a Makkabi csapatai között. Pár nappal ezelőtt még a csoportbajnokságért három együttes versenyzett: az Unirea Tricolor, a Prahova és a Makkabi. Az elmúlt vasárnap a Makkabi legyőzte az Unirea Tricolort és ezzel esélyei alaposan megnöttek, már ami a csapatbajnokság megnyerését illeti. Ha a Makkabi vasárnap a Prahovát is legyőzi, a bajnokságot aligha lehet Bucuresti zsidó futballcsapatától elvitatni.

Hírek a sportvilágból

A nemzetközi olimpiai bizottság június 6-tól 9-ig Londonban tart ülést. A tárgyszorost most látott napvilágot. 1. A görkorsolyát felvegyék-e az olimpiai műsorba? 2. Olimpiai aranyérmeket tüznek ki a „filmek versenyére” is. 3. Döntenek arról, hogy melyik testület kapja a vándorszerleget, amely-

SZÍNHÁZ-FILM MŰVÉSZET

A ROYAL MOZGO MŰSORA:

Ragyogó ünnepi műsor: Vivian Romance és Roger Duchesne páratlanul szellemes vígjátéka: Családi háromszög. A vászon kedvenceinek ennél jobb filmje nem volt. Párizsban a film megszakítás nélkül 1 évig futott. Előtte 2 hirodó: Metro és Fox.

RIO MOZGO MŰSORA:

A tengeri titánok. Megható tengerész dráma. Fősz.: Spencer Tracy, Freddy Bartholomew, Lionel Barrymore és Micky Rooney. Ezen filmet diákok is látogathatják. II. Ghengis-Khan siremléke. (Mr. Moto). A borzalmak filmje. Fősz.: Peter Lorre és Thomas Beck. III. Híradó. Következő műsorunk, május 30-tól: I. Tarantella. II. A legjobb három dimenziós Audioscop.

AZ URANIA MOZGO MŰSORA:

A szent hazugság. Mélyen megrendítő társadalmi dráma, főszerepben: Pola Negri. Hétfő, kedd: Montecarlo ismeretlen. Végig izgalmas szalon-kalandorfilm, elegáns rendezéssel, melynek cselekménye Cote d'Azuron és Nizzában játszódik le. Főszerepben: Dita Parlo, Jules Berry, Albert Prejean.

A SELECT MOZGO MŰSORA:

Montecarlo ismeretlen. Végig izgalmas szalon-kalandorfilm, elegáns rendezéssel, melynek cselekménye Cote d'Azuron és Nizzában játszódik le. Főszerepben: Dita Parlo, Jules Berry, Albert Prejean. Hétfő, kedd, szerda: Ököljog. Szenzációs kalandorfilm, főszerepben: Humprey Boggart, Georg Brent, Gloria Dickson.

A THALIA PREMIERMOZGO MŰSORA

Csütörtökön indul a szenzációs pünkösti premier! Minden idők leghatalmasabb kalandorfilmjének nagyszerű hangos változata: Zorro (Az ostoros ember). Mexikói banditáinak gattetteit egyetlen ember tudja fékmentani: Zorro. Élet-halálharc a gangszterekkel.

Ha még nem olvasta: okvetlen vegye meg

ARNOLD ZWEIG

Vihar Palesztina felett

című világhírű, szenzációs, legaktuálisabb regényét.

Kapható mindenütt!

EPOCHA KIADÁS

APRÓ HIRDETÉSEK

„BRISTOL” כשר ארטה. Étterem és bogdaga Cluj, Regele Ferdinand 37. Elsőrangú, izletes uri konyha. Abonoma kihordásra is. Minden este flekkensült, Naponta frissen csapoló poharas sör. Felvágott különlegességek, orda, sajt, körözött, stb. Olcsó árak.

Vállalok stoppolást, zsákszőnyeg és konyhagarnitúra kivarrását. Pollákné, Str. Dubalariilor 3.

Ort. izr. középkorú nő, házvezetésben járatos, állást keres. „Vidékre” jelégére levelet a kiadóba.

Fényképet igazolványhoz Friedmann Foto Artist műtermében készíttessen. Str. Regina Maria 46.

Foto Friedmann a gyermekek fényképezése. Str. Regina Maria 46.

Építkezéshez prima homok, használt téglák és faanyag olcsó áron kapható a volt Hirsch ödön szeszgyárnál Calea Marechal Foch 84.

STENOTYPYST,

Englisch-Roumanian, first class wanted by American oil company Ploesti. Excellent pay. Reply giving schooling and past experience „Căsuța Postală 3” Ploesti.

Intelligens, csinos, fiatal urinó bárhol bármilyen állást keres. Ajánlatokat „Háztartás” hoz is ért” jelégére a kiadóba kér.

Butorjáratlást, csomagolást Bucurestiben szakszerűen teljesít helyben, vidékre, külföldre butorszállítóokcsiban, liftvanban is. Mandler, Calea Mosilor 23. Telefon 4-05-41.

Középkorú intelligens, gyermektelen özvegy nagyon jó felesége lenne olyan 55-60 éves uriembernek, aki odaadó feleséget, esetleg gyermekeinek igazi anyját akar. Leveletet „Nyugodt ótkonra vágyom” jelégére a kiadóba kérek.

10 éves gyermekem mellé nevelőnőt keresek. Tanítónői képesítéssel bírók előnyben. „Pedagógia” jelige alatt.

Padlásgerendák meszelését olcsón vállalom. Lázárovis, Traian 28.

Mindenki tudja, a gyermek is érti, hogy kiégett villanykörtéjét „Aladdin” kicseréli. Memorandumul 13.

Sadchen, aki jobb körökbe van bevezetve, kerestetik. Válaszokat „Diszkréció” jelégére a kiadóba.

Orvospropagandistát keres Erdély részére nagy gyógyszerárúgyár. Főfeltétel: román, magyar, német nyelvet tökéletesen bíró orvos. Bemutatkozás június 1-10. Dr. G. Hotel „Newyork”.

3 szobás, konyhás, fürdőszobás ujonnan átépített villa, egy holdas kerttel, kiadó Grigorescu 110 alatt. Értekezni a helyszínen, vagy Str. Dima 4. Kápolnaiéknál.

Amerikai ügyvéd (Egyesült Államokból) két napig Kolozsváron tartózkodik és aztán Newyorkba utazik. Bárminemű amerikai ügy elintézését vállalja. Cim: Lövinger ügyvédnél Cluj, Str. Regina Maria 22.

Külföldi tanulmányutamról visszaérkeztem. Készítek modern és gyógyfűzőket, melltartókat minden elképzelhető formában. Grün Rózsi, Cal. Regele Ferdinand 14.

Az egész országban jólbevezetett komoly cikkeket gyártó üzem közreműködő kereskedelmi agilis társat keres. „400.000” jelégére.

Angol, francia órát ad diplomás tanárnő. Dr. Fritsné, Str. Gen. Grigorescu 8, emelet.

Tanítványkiképzés! Kozmetika „BOTS” Hamburg M. Regele Ferdinand 34. II. Telefon 20-11.

Lakótársnőt keres Hirsne. Reg. Maria 6. I. em. 22., d. u. 2-3-ig.

Esküvők, barmicvemolok és hasonló alkalmi ünnepélyek rendezését olcsón vállalom. Rendelésre esküvői tortákat, kuglereket készítek. Meghívásra házhoz és vidékre is megyek. Adlerné, Str. General Gherescu 7.

Palesztina

Simon Bernfeld részére kiküldött az írók szervezete egy Berlinben élő — hát életbevesztendő, vak író, aki előttr már a Gordon M. áskodott, partot érhet végéről annyit irt, annyit állított el, annyit elkeseredett. Rengeg általában a háta mögött reiber volt mindig és ez m.ikor ráborult a szemére — legkitűnőbb stílistája volt.

és ellenére is a héber írók könyved, kifejező stílussal leírta elmébe a keresztény „felfedezését”, ezzel Cluj történeti és egyáltalában anyos munkát, ebben a stílus bevezetését a Szentírásra a keresztes hadjáratok nyek könyvét. (Szefer házette ráadásul a berlini is, előadott a zsidó iskolán és dolgozott a Judaicaba. A gyors írás p.ekbe sodorta. Emlékszereségi tárgyalásokra, amelyid szerkesztője, S. J. rak. Bernfeld ugyanis sebgy misszió embernek tetteista hangu cikkéért Hurvokellett elhamarkodottaságet fel az Encyclopaediában című gyűjtő-cikke is, m.ava Eger ivadékaít paulaetteknek minősítette. A. zke és egyesületben is törzortították a lexikont, hogyerősen helyreigazítást adusaért.

állom, most is töretlen a.alkotóereje. Hátha még a földön, amely felé annyit, és amelyet mostanáig nemie?

nagyszerű textilkiallítás és következett Tel-Avivban szemlére helyezi, amit a metikai anyagokban, mű.ált. Legközelebb virág és ás lesz ugyanebben az é. ez azt is a legnagyobb é. rni, mert a virágnak nem szinaj zsidók életében. M. került csak a templomba. Itt péntek este is felv. látogatónba bokréttakkal. és elutazókat egyképpetek és — képzjük — eg recipiálta a temetési k. tucatszámra viszik a ter. ródo levája élén.

égbemerkor örömtűzek gy. kta vidékeken mindenütt. et után Meronban is felv. igaz, hogy a jeruzsálemi. rendőrök kísérték oda. sem tűrte tovább, életv. türe, hogy a hagyomán. gátolják. Az örömtűzek k. ak a gyermekek és áttéve. és lagbeömerre, híres zsi. bábutak égettek el lá. vakra!

Avivben megszünt a hi. beolvadt az irjába, a vé. városban eddig is azono. szervezet a hitközségivel. helyzetet következtében. Jaffához, de hitközségi. iv hitközséghez tartozó. miatt más a gyakorlat. A. külön bizottság fog áll. skörét függetlenítették. vástól. Lelkiismeretük a.

hatóságok eddig nem tör. eshetőségeivel és a lég. ani kellett tőle, hogy a z. hatáskörükben kénytelen. edésekre. Általános megl. an mégis megmozdult a. Szakértők tüntek fel. atak az illetékesekkel és. lehet benne, hogy rövid. és következnek.

hivatalos statisztika adat. 11.222 zsidó élt Palesztin. ság 28.6%-át tették ki. a 8241 volt. A leggyako. gyulladás. A zsidó szül. volt a tavalyi 11.109 sz.

Scopus hegyén, ahonnan Jeruzsálem ostromát.

Palesztinai diárium

ROD ÉSEK

Éttermek és b...
nand 37. Elsőrang...
noma kihordásra is...
Naponta frissen cs...
gott különlegességek...
Orosz áruk.

akszönyeg és könyv...
blákné, Str. Dubala...

házvezetésben jár...
jeligére leveleket

Friedmann Fot...
tessen. Str. Regina

remek fényképezés.

monk, használt tégla...
apható a volt Hirsch...
Marechal Foch 84.

PIST,

first class wanted...
y Ploesti. Excellent...
cooling and past...
Postală 3" Ploesti.

al urinó bárhol bár...
latokat „Háztartás...
dóba kér.

rolást Bucurestiben...
ben, vidékre, kül...
ban, liftvanban is...
23. Telefon 4-05-41.

gyermektelen öz...
enne olyan 55-60...
adó feleséget, eset...
nyát akar. Leveleket...
om" jeligére a ki-

ellé nevelőnöt keres...
ssel bírók előnyben.

sét olcsón vállalom.

mek is érte, hogy...
Aladdin" kiscseréi.

dkbe van bevezetve...
Diszkréción" jeligére

Meres Erdély ré...
gyár. Főfeltelet:...
nyelvet tökéletesen...
zás június 1-10.

szobás ujonnan át...
tertel, kiadó Grigo...
a helyszínen, vagy

gyesült Államokból...
ártózkodik és aztán...
nemüi amerikai ügy...
Lövinger ügyvéd...
ia 22.

ról visszaérkeztem...
rűzőket, melltartó...
formában. Grün...
nd 14.

lbevezetett komoly...
reműködő kereske...
400.000" jeligére.

diplomás tanárnő...
orescu 8. emelet.

zmetika „BOTÉ”...
nand 34. II. Tele-

és hasonló alkal...
olcsón vállalom...
t. Eugleret ké...
s vidékre is me...
Chirescu 7.

mon Bernfeld részére kikünyerált nagy...
ara az irók szervezete egy certifikátot...
Berlinben élő — hát élet az? — közel...
svanesztendős, vak író, aki vagy 60 esz...
előtt már a Gordon Maggidjában cio...
kodott, partot érhet végre az országban...
nyról annyit írt, annyit álmodott, amely...
nyitit lekesedett. Rengeteg alkotás áll...
általában a háta mögött, tipikus viel...
siber volt mindig és ez maradt akkor is...
kor ráborult a szeméire az örökéjszaka...
egkötött stílistája volt e szapora ter...
es ellenére is a héber irodalomnak. Ezzel...
snyed, kifejező stílusnál lopta be a keleti...
elmébe a keresztény bibliakritika...
„felfedezését”, ezzel népszerűsítette...
történeti és egyáltalában a zsidó tuda...
gyus munkát, ebben a stílusban írta meg...
bevezetését a Szentírásához és állította...
a kereszties hadjáratok forrásművét, a...
gyek könyvét. (Széfer hademaot). Szer...
ette ráadásul a berlini hitközség közlő...
is, előadott a zsidó tudományos...
kolán és dolgozott az Encyclopaed...
Judaicaba. A gyors írás persze néha bal...
sodorta. Emlékszem a választott...
sági tárgyalásokra, amelyek közte és a...
s szerkesztője. S. J. Hurwitz között...
zak. Bernfeld ugyanis sebtében a keresz...
misszió emberének tette meg egy pesz...
ista hangu cikkéért Hurwitzot. Vezekel...
kellert elharmarkodottságért. Sok porf...
ert fel az Encyclopaediába írott Apost...
gimű gyűjtő-cikke is, mert ebben rabbi...
a Eger ivadékaik pausaliter kikeresztel...
teknek minősítette. A származásukra...
tze és egyesületben is tömörült „Egerek”...
sírították a lexicont, hogy a legközelebbi...
ében helyreigazítást adjon a Bernfeld...
sáért.

Ellom, most is töretlen a munkakedve és...
alkotóereje. Hátha még új erőre kap az...
földön, amely felé annyi évtized óta re...
és amelyet mostanál nem adatott meg...
ie?

magyszerű textilkiallításra higiéniai ki...
s következett Tel-Avivban. A zsidó ipar...
szemlére helyezi, amit gyógyszerekben...
szetikai anyagokban, műszerekben pro...
t. Legközelebb virág és házintóvnyé ki...
s lesz ugyanebben az épületben. Bizo...
ra ezt is a legnagyobb érdeklődés fogja...
ni, mert a virágnak nagy a szerepe a...
s zsidók életében. Mifelénk Sevut...
herült csak a templomba és az asztalra...
Itt péntek este is felvirágozzák a la...
látogatáiba bokréttákkal mennek, érke...
és elutazókat egyképpen virággal kö...
mek és — képzeliük — a vallásos zsi...
s recipiálta a temetési koszorukat. Sok...
tucat számra viszik a templomból kika...
zó levája élen.

geomerkor örömtűzek gyultak ki a zsi...
ta vidékeken mindenütt. Sőt három évi...
et után Meronban is felvillant a Hadla...
gaz, hogy a jeruzsálemi párszáz vendé...
ndörök kísérték oda, de a zsidóság...
nem tűrte tovább, életveszedelem árán...
tűrte, hogy a hagyományos ünnepeket...
gátolják. Az örömtűzek körül vig táncot...
k a gyermekek és áttve az ősi purimi...
s lagbeomerre, híres zsidófalókat ábrá...
báukat égettek el lángjukon. Béke...
raikra!

Avivben megszűnt a hitközség. A ke...
beolvadt az irijába, a városba. A többi...
városban eddig is azonos volt a közs...
vezetés a hitközséggel. Tel-Avivban sa...
helyzete következtében a közigazgatá...
Jaffához, de hitközségi szempontból a...
ny hitközséghez tartozó egyes külváro...
miatt más a gyakorlat. A vallási ügyek...
külön bizottság fog állani és a rabbik...
akórét függetlenítették minden külső...
rástól. Lelkiismeretük a legfelsőbb bír.

hatóságok eddig nem törődtek a gázhá...
esetőségeivel, és a légi védelemmel...
ni kellett tőle, hogy a zsidó telepek sa...
hatásukörükben kénytelenitőnek védőin...
sésekre. Általános meglepetésre a na...
nem mégis megmozdult a hivatalos masi...
Szakértők tüntek fel, tárgyalásokat...
ttak az illetékesekkel és közléseik után...
lehet benne, hogy rövidesen intézkedé...
következnek.

hivatalos statisztika adataiból: 1938 vé...
11.222 zsidó élt Palesztinában. Az össz...
s 28,6%-át tették ki. A halálesetek...
8241 volt. A leggyakoribb halálók a...
szállítás. A zsidó születések száma...
volt a tavalyi 11,109 születéssel szem...

porttal bővült a héber egyetem. Az orvosi...
fakultás központi épülete, a 300 ágyas Roth...
schild-Hadassa kórház és az ápolónőképző...
intézet az új csoport alkatrészei. Főleg az...
amerikai zsidók bőkezűségéből épültek. Az...
avatás csendben folyt le. A palesztinai zsidó...
ságnak nincs mostanában ünneplésre kedve...
De a munkakedve, amint ez az előrehaladás...
is bizonyítja, töretlen.

A KKL két új telepet létesített Felső Gali...
leaban, mind a kettő az Ussziskin-telepháló...
zat egy-egy szemé. Daphne az egyiknek...
Chan-a duver a másiknak neve. Mindkét te...
rületet órák lefolyása alatt szállították meg a...
zsidó telepek. Barakok, víztartályok, védő...
fal egy-kettőre készen állottak. Másnap meg...
kezdődött a traktorok munkája.

A telavivi muzeumban két képkiallítás...
nyit meg: a góluszban élő Abraham Gold...
berg és a palesztinai Aharon Cohen képeinek...
tárlata. Goldbergben galicai szülőházájának...
emlékei sirnak fel: a nyomort és a nyomott...
ságot festi váznára a gólusz festője. A...
még nem egészen kiforrott Cohen itt Palesz...
tinában élte le az elhatározó éveit s az itteni...
zsidó élet festője igyekszik lenni.

Meghalt Robert Lachmann, a jeruzsálemi...
egyetem keleti zene-archivumának alapítója...
és vezetője. 1931 előtt porosz állami hivatal...
nok volt, a berlini állami könyvtár zeneosz...

kedden érkezett az importigazgatóság-

teket is ad az első kötet. A második kötetben...
van feldolgozva a gazdag statisztikai anyag...
amelynek alapján aztán az „ötéves gazdasági...
terv” tervezete is elkészült.

A tanulmányt C. Argetoianu volt minisz...
ter, a Legfőbb Gazdasági Tanács elnöke írta...
alá. Ertesüléseink szerint a kormány egyik...
legközelebbi minisztertanácson tárgyalja le a...
tervezetet és ezután készül el a rendelettör...
vény, amely aztán az öt éves tervet életbe...
lépteti.

gazdasági előnye predestinálja arra, hogy...
előreláthatóan a román, magyar és jugoszláv...
valamint görög kompenzációs üzletekben...
fejtsen ki élnék tevékenységet. Mint értesü...
lünk, a GfA a legnagyobb német papirexpor...
táló érdekeltséggel dolgozik közösen, hogy...
így a kompenzációs üzletek rajta keresztül...
nyerjenek elintézt. Szükségessé tette még...
ezt az intézményt, hogy a régi Németország...
egyes exportáló cégei Bécsben fiókokat áll...
ítottak fel és így azoknak almentálása a...
piaccal már ismerős két bécsi intézet révén...
könnyen történhetik.

hoz a Banca Nationala első kimutatása és...
így már megkezdődött a kiutalás, amely...
három héten át szünetelt. Ez a szünetelés...
kelletlenül hatott az exportőrökre, mert...
kereslet hiányában — a külföldi devizák...
a szabadforgalomban estek, így például a...
40 százalékos angol kvótából 980-ra esett...
a fontsterling árfolyama. A kiutalások meg...
kezdésével az árfolyamok emelkedése vár...
ható.

Fontos ujtás az, hogy nem kell előzetes...
importengedélyt kérni a szabadforgalmi...
devizával fizetendő áruk behozatalához. (A...
kompenzációs áru importnál engedély kell).
Az áru a Banca Nationala transzfervizumá...
val behozható és ha az importőr azt hitel...
be vásárolta, ráér az import megtörténte

szabadforgalmi devizák ellenében történő...
behozatal új rendje

hoz a Banca Nationala első kimutatása és...
így már megkezdődött a kiutalás, amely...
három héten át szünetelt. Ez a szünetelés...
kelletlenül hatott az exportőrökre, mert...
kereslet hiányában — a külföldi devizák...
a szabadforgalomban estek, így például a...
40 százalékos angol kvótából 980-ra esett...
a fontsterling árfolyama. A kiutalások meg...
kezdésével az árfolyamok emelkedése vár...
ható.

Fontos ujtás az, hogy nem kell előzetes...
importengedélyt kérni a szabadforgalmi...
devizával fizetendő áruk behozatalához. (A...
kompenzációs áru importnál engedély kell).
Az áru a Banca Nationala transzfervizumá...
val behozható és ha az importőr azt hitel...
be vásárolta, ráér az import megtörténte

Fontos ujtás az, hogy nem kell előzetes...
importengedélyt kérni a szabadforgalmi...
devizával fizetendő áruk behozatalához. (A...
kompenzációs áru importnál engedély kell).
Az áru a Banca Nationala transzfervizumá...
val behozható és ha az importőr azt hitel...
be vásárolta, ráér az import megtörténte

Fontos ujtás az, hogy nem kell előzetes...
importengedélyt kérni a szabadforgalmi...
devizával fizetendő áruk behozatalához. (A...
kompenzációs áru importnál engedély kell).
Az áru a Banca Nationala transzfervizumá...
val behozható és ha az importőr azt hitel...
be vásárolta, ráér az import megtörténte

Fontos ujtás az, hogy nem kell előzetes...
importengedélyt kérni a szabadforgalmi...
devizával fizetendő áruk behozatalához. (A...
kompenzációs áru importnál engedély kell).
Az áru a Banca Nationala transzfervizumá...
val behozható és ha az importőr azt hitel...
be vásárolta, ráér az import megtörténte

Fontos ujtás az, hogy nem kell előzetes...
importengedélyt kérni a szabadforgalmi...
devizával fizetendő áruk behozatalához. (A...
kompenzációs áru importnál engedély kell).
Az áru a Banca Nationala transzfervizumá...
val behozható és ha az importőr azt hitel...
be vásárolta, ráér az import megtörténte

GRAND HOTEL
REX
M A M A I A
DESCHIDEREA 15 Iunie 1939
Informațiuni si rețineri de camere
„ROMANIA”
Centrala Bucuresti; Strada Doamnei 1 — Telefon 5-1540.

tályának tanácsosa. 1932-ben elnöke lett a...
kairói arab zenekongresszus mellett működő...
lemezosztálynak. Az arab, a samaritanus...
a jemeni és a keleti-zsidó zene kutatásával...
foglalkozott és ezernyi lemez-felvételeit készí...
tett sajátos tudományos módszer szerint róla...
47 éves volt, fontos publikációinak megjele...
nését sem érte el.

L'ABIZZADA'S
ELLEN
PODEOL
BIZTOS HATÁSÚ

KÖZGAZDASÁG

Ötéves gazdasági tervet dolgozott ki a Legfőbb Gazdasági Tanács

Bucuresti, május 26. A Legfőbb Gazdasági...
Tanács felállításáról szóló törvény a Legfőbb...
Gazdasági Tanács legfontosabb teendőjéül az...
ötéves gazdasági terv megalkotását írta elő...
A Legfőbb Gazdasági Tanács most készült el...
ezzel a munkával, amelyet a minisztertanács...
elő terjesztett. A mű két nagy kötetből áll...
Az első kötet részletesen ismerteti Románia...
gazdasági helyzetét, lehetőségeit, a gazdasági...
fejlődés előmozdítására irányuló eddigi mun...
kákat és kísérleteket. A továbbfejlesztés...
erdejében szakértők által elkészített terveze-

A német kormány támogatásával Bécsben vállalat...
alakult Németországnak a kelet európai államokkal...
kapcsolatos külkereskedelme lebonyolítására

„Gesellschaft für Aussenhandel m. b. H. Wien”...
céggel új kereskedelmi társaság ala...
kult. Az alaptőkének 75 százalékát az öster...
reichische Kreditanstalt—Wiener Bankverein...
és 25 százalékát a Schoeller et Co. bankház...
jegyezték le. Az új kereskedelmi társaság...
(GfA) keretén belül tanulmányi csoport mű...
ködik, melynek körébe tartozik a délkeleti...
exportkérdések tanulmányozása, valamint...
annak elősegítése, hogy az ezirányban fekvő...
kompenzációs üzletek nehézségeit, helyzet...
adta előnyénél fogva kiküszöbölje. Az új...
társaságot Bécsnek földrajzi helyzetéből eredő

szabadforgalmi devizák ellenében történő...
behozatal új rendje

hoz a Banca Nationala első kimutatása és...
így már megkezdődött a kiutalás, amely...
három héten át szünetelt. Ez a szünetelés...
kelletlenül hatott az exportőrökre, mert...
kereslet hiányában — a külföldi devizák...
a szabadforgalomban estek, így például a...
40 százalékos angol kvótából 980-ra esett...
a fontsterling árfolyama. A kiutalások meg...
kezdésével az árfolyamok emelkedése vár...
ható.

Fontos ujtás az, hogy nem kell előzetes...
importengedélyt kérni a szabadforgalmi...
devizával fizetendő áruk behozatalához. (A...
kompenzációs áru importnál engedély kell).
Az áru a Banca Nationala transzfervizumá...
val behozható és ha az importőr azt hitel...
be vásárolta, ráér az import megtörténte

után is a szabadforgalmi deviza iránti kéré...
vénnyét beadni. Eddig előbb kellett a deviza...
engedélyt megszerezni és csak azután ad...
ták ki az importengedélyt. Ez a rendszer...
lehetetlenné tette a külföldi hitelvásárlást...
Az új rend kizárja a szabadforgalmi devizák...
igényléséből azon cégeket, amelyek...
ellen akár a nemzeti munkavédelmi, akár...
más törvény alapján szankció alkalmazta...
tott. Április 30-ig ez a szankció csak a zá...
rolt devizák igényelhetésére terjedt ki.

A légügyi miniszter újabb rendelete a vál...
latalati alkalmazottak gázárcainak beszerzé...
se ügyében. Az Ugir intervenciójára a lég...
ügyi miniszter újabb rendeletben egészítette...
ki a gázárcok beszerzésének szabályait. A...
rendelet szerint a május 31-iki beszerzési...
határidőt nem hosszabbítják meg, május 31-ig...
tehát minden vállalat a Munkásbiztosítónál...
köteles megrendelni a gázárcot. A rendelés...
beadható a gázárcokat árusító hivatalhoz...
(Oficiul de Vânzare al Măstilor, Bucuresti...
Str. Intrarea Amzei No. 1.), azonban ezek...
a rendelések csak akkor érvényesek, ha azo...
kat valamelyik gázárcgyár (Antigaz S. A. R...
vagy Sarogaz S. A. R.) előzetesen elfogadta...
A rendelet felsorolja azt is, hogy a gázárc...
cok ellenértéke hogyan vonható le az alkalm...
mazottak fizetéséből.

Az aranyét
Anusol
vagyélkup
kezeléssel
meggyógyul

Orvosa
is ezt
ajánlja.

Zürichi árfolyamok (május 26.): Márka...
178.10, holland forint 238.40, dollár 443.87,
font 20.7875, francia frank 11.7625, olasz...
lira 23.35, szlovákkorona 15.25, pengő 87.—,
dinár 10.—, lej 3.25, zloty 83.75, belgas...
75.60.

A Román Nemzeti Bank
hivatalos devizaárfolyamai:

Dollár	141.52—143.59
font	662.40—672.75
palesztinai font	663.09—673.44
holland forint	75.97—77.14
svájci frank	31.88—32.36
francia frank	3.78—3.85
márka	40.50—41.50
pengő	25—27
cschkorona (hivatalos)	4.68—4.77

Az exportból eredő, szabadforgalomba...
ható devizakvóták árfolyamai hanyhábak...
Bucurestiben tegnap délig a következő ár...
folyamok alakultak ki:

angol font, 30%-os szabadkvóta	1580—1620
angol font, 20%-os kvóta	1386—1400
angol font, 40%-os kvóta	987—991
holland forint, 30%-os sz.-kvóta	180
dollár, 30%-os szabadkvóta	350
svájci frank, 30%-os kvóta	80.75
francia frank, 30%-os sz.-kvóta	9.34
belgas (kliring)	59.—
belgas, 15%-os	58.50
zloty, 30%-os kvóta	67.50
svédkorona, 30%-os kvóta	87.50

Könyvkötészeti munkákat izlésesen...
és olcsón készít a

GLORIA
könyvkötészet

Tulajdonos: MARK LAZAR.
CLUJ, Piața Unirii 9.

UJ KELET Legújabb hírek

Az angol-francia-orosz egyezmény védelmi jellege

(Első oldali cikkünk folytatása)

tüntet fel. Ebből 40.888 millió rubel nemzetvédelmi és haditengerészeti célokra szolgál. Moszkva, május 26. (Rador). William Seeds, Nagy-Britannia nagykövete csütörtökön kihallgatáson volt Molotov külügyi népbiztosnál, akit tájékoztattak az angol kormány legutóbbi határozatairól. Beck külügyminiszter tegnap elsősorban fogadta Charonev új orosz nagykövetet, akinek kinevezése Beck külügyminiszter és Potemkin helyettes külügyi népbiztos tárgyalásainak első gyakorlati konzekvenciája.

Az angol-francia-orosz egyezmény védelmi jellege

London, május 26. Sir William Seeds moszkvai angol nagykövet csütörtökön este találkozott Potemkin, helyettes külügyi népbiztosal, akivel közölte Chamberlain szerdai alsóházi nyilatkozatát. Ugyanakkor közölte azt is, hogy az angol kormány végleg elfogadta az angol-orosz-francia három egyezményre irányuló tervezetet. Az angol lapok szerint ez az egyezmény olyan nyilvános esernyő, amely alatt minden meg támadott állam menedéket talál, de amelyet nem erőszakolnak olyan államokra, melyek azt nem igénylik. A „Daily Telegraph” szerint ez különösen a Balti államokra, Jugoszláviára és Bulgáriára vonatkozik, mert ezek az államok nem kívánták, hogy szavatosságot vállaljanak értük.

A moszkvai francia nagykövet, aki hosszabb idő óta Párizsban tartózkodott, ma tér vissza államhelyére. Francia politikai körök hangsúlyozzák, hogy a hármas egyezmény védelmi szempontokon alapszik és nem irányul egyetlen állam ellen sem.

Varsó, május 26. A londoni lengyel követ Varsóból ma tér vissza az angol fővárosba. A követ a lengyel kormány részéről emlékiratot nyújt át az angol kormánynak. Az emlékirat állítólag leszögezi, hogy Lengyelország nem ellenzi az angol-szovjet szövetséget, de kiköti, hogy háború esetén a szovjet haderő ne lépjen Lengyelország területére.

Behívások Angliában

London, május 26. A kötelező szolgálat bevezetéséről szóló törvényjavaslatot ma szentesítette az uralkodó, illetőleg a nevében dolgozó államtanács. A titkos tanács tegnap esti ülésén a segédhaderők és a tartalékosok behívását határozta el. Ugyanakkor a közeljövőre várható a légházi haderők néhány ütegének behívása.

Chamberlain békebeszéd

London, május 26. Chamberlain miniszterelnök a skót egyházi tanács ülésén beszédet tartott, amelynek során többek között azt mondotta, hogy az a meleg üdvözlés, amelyben részesítik, annak az államférfinek szól, aki működését a béke szolgálatába állította és aki azon fáradozik, hogy eloszlassa azt a háborús félelmet, amely az emberek millióinak szívét szorítja össze. Angliát a körülmények önvédelemre készítik, de fegyverrel és fegyverkezéssel nem lehet meggyógyítani a bajt. Nekünk tovább kell mennünk. Ez számra kapjuk a leveleket naponta olyanoktól, akik imádkoznak értünk, hogy munkánkat siker koronázza. Az egyháznak az a feladata, hogy a lelkekben építse a hitet.

A miniszterelnök kifejtette ezután, hogy ez a hit, amelyet ők ültetnek az emberek szívébe, az akaratnak és annak a reménynek a hite, hogy munkájukat győzelemre viszik.

A danzigi főkormánybiztos Varsóban

Varsó, május 26. A danzigi nyugtalanság krónikussá vált állapotában a mai nap azt a figyelemreméltó eseményt hozta, hogy Burckhardt, a Népszövetség danzigi főkormánybiztosa ma Varsóba érkezett és tárgyalásokat kezdett a lengyel kormánnyal. Mint ismeretes, Burckhardt már hónapok óta nem tartózkodik államhelyén. Német részről táncsolták el még február folyamán azzal, hogy ottmaradása esetén nevétséges helyzetbe kerülhetne... A népszövetségi tanács legutóbbi ülésén Danzig sorsa beható tárgyalások anyagát képezte. Elhatározták,

hogy felszólítják Burckhardtot, sürgősen térjen vissza államhelyére és lépjen közbe a kedélyek lecsillapítása érdekében. Egyelőre nem tudják, hogy Burckhardt Berlinbe is el látogat, államhelyére való visszatérése előtt.

A német sajtó a danzigi konfliktusról

A Berliner Börsenzeitung azt állítja, hogy a danzigi szénátus erőyes jegyzéke és a német közvélemény megmozdulása nyomán bizonyos francia lapok több mérsékletet tanácsolnak Lengyelországnak. A német lap idéz a Journalból, amely szerint a német sajtótámadások hangneme egyre inkább hasonlít a tavaly Csehszlovákia ellen vitt kampányhoz. A Berliner Börsenzeitung ezzel kapcsolatban megjegyzi: „Csehszlovákiához hasonlóan, amely elűnt, Lengyelország is Németország-ellenes támadó eszköznek hagyja magát felhasználni. Eppogy, mint Csehszlovákia, Lengyelország is katonai paktumokkal és segélynyújtási ígéretekkel arra engedte magát csábítani, hogy katonai demonstrációkkal és a lengyelországi németek üldözésével kihívja Németországot. Franciaország és Anglia a lengyelekkel jobban ismerik a nyugati erőtímenyek értékét. A legsúlyosabb tényező azonban az, hogy a lengyelek azt hiszik, hogy a területükön élő németek védtelenül állnak. Nem akarunk párhuzamot vonni Csehszlovákia és Lengyelország között. Az ötévi jószomszédi viszony megmutatta, hogy az ellentétek nem tartoznak a dolgok természetéhez. A lengyeleknek azonban óvakodniuk kell, hogy azokat mesterségesen hozzák létre.

Danzig, május 26. (Rador). A Danziger Vorposten elsősorban foglalkozik az 1933 augusztusában Lengyelország és Danzig között kötött egyezmény felmondásának lehetőségével. Miután Lengyelország nem tett eleget kötelezettségeinek, Danzig nem tekintheti többi lojális partnerének — írja a lap.

Capitol Muzgó

PREMIER!

Az örök bucsu

A szív és lélek izgalmasan szenvedélyes drámája. Hősköltemény a férfi és nő örökös és legnagyobb problémájáról, a szerelemről.

Főszereplők: BARBARA STANWYCK és HERBERT MARSHALL

a legnagyobb művészek hatalmas emberi alkotásai.

Műsor előtt: Világhírű és legújabb szenná című eseményekkel.

Kétmillió választópolgár fog szavazni a választásokon

A szavazók mindannyian betöltötték 30-ik évüket, irástudók és határozott foglalkozást üznek

Bucuresti, május 26. Az új választási törvény mintegy 2.000.000 embert rendel az urnák elé, akik mindannyian irástudók, felnőttek és határozott foglalkozású polgárok lesznek. A törvénynek valóságos forradalmi részei vannak a multtal szemben és eltérnek nemcsak a demokratikus, de a totális államok hasonló törvénykezéseitől is. Elsősorban a választópolgár több biztosítékot nyújt azzal, hogy irástudó és legalább 30 éves. A munkára vonatkozó kikötés magasabb erkölcsi, társadalmi és egyidejűleg szakcszerű követelménynek felel meg, mert a választó, aki saját tevékenységi köréből választja ki képviselőjét, nagyobb hozzáértéssel teheti ezt. Azok téves bírlatainak megőfölsára, akik a 21 éven felüli polgárok számára igényelték választói jogot, íme

néhány statisztikai adat: 1930-ban, az akkori népszámlálásnál 8.900.761 21 életévét meghaladott egyén élt az országban. Levonva a halálozásokat, kitűnik, hogy 1939-ben 7.768.789 30-ik évét betöltött polgára van az országnak. Ezek közül a törvény követelményeinek 2.856.955 irástudó asszony és férfi felel meg. Levonva azonban az alkotómunkát nem végzők számát, főleg pedig az ebbe a kategóriába eső asszonyokét, valamint a foglalkozás-nélkülieket (a régi rezsim hivatalos politikusaikat), a fenti szám még 800.000-el csökken. Tehát számítani lehet, hogy június 1-2 napjain mintegy 2.000.000 ember szavazhat. Bizonyos, hogy az összes jogosultak le fognak szavazni. Ma büszkeséggel tölthet el mindenkit, hogy szavazópolgár lehet.

Ujból átszervezik a kisiparosokat

Az ötnél több alkalmazottat foglalkoztató kisiparosokat visszacsatolják az iparkamarákhoz. Két nagy csoportra osztják a kisiparos társadalmat. A kézműiparosokat elválasztják a kisiparosoktól

Bucurestiből származó jelentések szerint jólétesült körökben bizonyosra veszik, hogy a kisipar rövidesen újabb átszervezésen fog keresztül esni. Ennek a reformnak leglényegesebb újítását az az intézkedés képezi, melynek értelmében a kézműiparosokat el fogják választani a kisiparosoktól és ezáltal az egész kisiparos társadalmat két nagy csoportra szakítják.

Az 1936-ban életbeléptetett kisiparos-törvény ugy intézkedik, hogy a kisipar körébe tartoznak mindazok az iparral foglalkozó egyének, akik tiz alkalmazottnál többet nem foglalkoztatnak. A végrehajtási utasítás megengedi ennek a létszámnak az áthágását is, azonban legfeljebb hat hónapig. Ha az iparos hat hónapnál hosszabb ideig nagyobb

számu segéddel dolgozott, elveszti kisiparos jellegét. A tanoncokat az előirt létszámba nem számítják bele.

Most arról van szó, hogy a kisipar fogalmának ezt az értelmezését megváltoztatják, illetve megszüktik, olyképpen, hogy két csoportot álltanak fel: mindazokat, akik ötnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztatnak, ezentul kézműiparosoknak fogják elnevezni, míg az ötnél több alkalmazottal dolgoztató iparosok továbbra is megmaradnak kisiparosoknak, azonban lényegében más helyzetben.

A kisiparosok régebben az iparkamarákhoz tartoztak mindaddig, amíg a munkakamarákat fel nem állították, amikor is ezekhez csatolták őket. A most előkészítés alatt álló reform során a munkakamaráknál csak

a kézműiparosok maradnak meg, míg az értelmezésben vett, tehát ötnél több alkalmazottat foglalkoztató kisiparosokat visszacsatolják az iparkamarákhoz. Ez természetesen azzal a következménnyel fog járni, hogy az iparkamarákhoz tartozó kisiparosnak nem kell majd iparendélyt kérniük munkakamaráktól, hanem cégüket az iparkamaráknál jegyeztetik be és így reájuk ki fognak terjedni mindazok a törvényes intézkedések, amelyek manapság a cégek bejegyzésére vonatkoznak. A kézműiparosok továbbra is a munkakamaráktól váltják iparendélyeiket. Mesterkönyvre azonban minden képesítéshez köztül iparosnak és kézműiparosnak egyaránt szüksége lesz. Ebből a vonatkozásban tehát nem változik meg helyzet.

Szakkörökben valószínűnek tartják, hogy az új értelmezésben vett kisiparosok nem kapják meg azokat a kedvezményeket, amelyek bizonyos vonatkozásban ma élveznek. Így a könyvvizetés alól való felmentés meg fog mindíg reájuk is kiterjedni.

Ezzel az újítással egyidejűleg elűnt azokat a megkülönböztetéseket, amelyek a kisipar kebelén belül fennállanak. Így például a forgalmi adótörvény hét alkalmazott foglalkoztatásához köti azt a határt, ahol kisiparos forgalmi adót tartozik fizetni. A új társadalombiztosítási törvény szerint legalább öt alkalmazottat foglalkoztató kisiparosnak már nincs jogában a munkásbiztosítási járulékot bélyegben leróni. Mindeket a törvényes intézkedéseket az új reform során egységesíteni fogják. (r.)

Hivatalos munkaszünet nappá nyilvánították május 29-ikét

Bucuresti, május 26. Az Ugir felhívja iparosok figyelmét arra, hogy a hivatalos nappal 1938. augusztus 17-ikén köztül helyigazításának megfelelően május 29-ikét, szentháromság napját törvényes munkaszünetnek minősítették, ugy, hogy ezen a napon a gyárak nem fognak dolgozni. A munkásbiztosítási társműsoról közli, hogy a kézműiparosok és iparvállalatok és üzletek ezen napon ugyancsak szünetelnek.

Borzalmas részleteket beszélnek élményeikről a „Squalus” tengeralattjáró megmentettjei

Portsmouth, május 26. (Rador.) A Squalus megmentettjei borzalmas beszámolókat adnak a szerencsétlenségről, a homályos és a nagy hidegben eltöltött órákról. N. Quinn főhadnagy, a hajó parancsnoka kijelentette, hogy mielőtt a hajó a mély felé vette útját, víz tödült bele. Rögtön utasítást adott a viztartályok kiürítésére, de a hajó 30 fokkal előre dőlt, majd lelyedt. A legénységnek a hajó hátsó részben tartózkodó tagjai minden bizonyosságonnal meghaltak a több tonna súlyú hatoló víz nyomása alatt. A többiek amúgy köszönhetik menekülésüket, hogy egy n. mess nevű óriás erejű matróz egymagában gyorsan bezárta és elreteszelte az összekötőajtót.

Newyork, május 26. (Rador.) Amerikai tengerészeti körökben minden reményt eladtak a Squalus legénysége 26 tagján megmentésére. A buvárok megállapították, hogy mindannyian az elárasztott helygekben voltak. A tengeralattjárót ma sabbon fekvő helyre vontatják és megpróbálják kiemelni.

A francia-román fizetési egyezmény a Hivatalos Lapban

Bucuresti, május 26. A Hivatalos Lap mai számában közli a francia és román kormányok között létrejött fizetési egyezményt.

FRATERNITAS Könyv- és Lapkiadó Rt. Nyomása Cluj, Strada Baron L. Pop. Telefon: 18-60.

BUN DE IMPRIMAT

Tel. DUNAP
TUDOSITO

Postafiók

Táza postala
No. 30523/1939

Junius

Rucimanna A francia

Párizs, május 27. Óraker a francia kormány tartott, amelyről a kövleményt adták ki: „A jes egészében Bonnet meghallgatásának számlójában különösen gyalásokkal foglalkozik a folytatásban különösen a Törökországgal folytatott me nisztertanács hozzájárul jelentéséhez.”

Junius 5

A francia lapok szorvábbra is az angol-francia közlegő aláírás Jour és az Echo de Pá alapján jelenti, hogy a 5-ike előtt aláírják. A hogy a katonai tanácsk gen veszik kezdetüket. nére — írja a két lap. Hore-Belisha angol ha folyamán Moszkvaba vegyen az orosz hadsere

A Matin tudni véli, h juttatott francia-angol kezöket tartalmaznak: „Bármely államnak, a lene fog állni a független fenyegetéseknél, jogába Anglia és Oroszország ban az esetben, ha a közül egy eleget tesz a két állam is automatik ez a megfogalmazás é k stitja. A biztósítékok lének életbe, midőn a maguk is védekeznek a

Az egyez

A Petit Parisien azt egyezmény sokkal fontos lesz, mint az 1914-iki h Excelsior leszögezi, hogy zárolagos védelmi jelle ténnyől, hogy csak abba be, ha egy állam segítsé veresen száll szembe a ritleti egységét fenyeget lönbözötti meg a paci egyezményét a néme amely egyaránt offenzív bir. A német-olasz szöv

Moszkva, május 27. P parancsnokot helyettes biztossá nevezték ki. A biztos a repülőhadserg

Mi az

A Paris Midi azt írja dás megkötése körül h rosan befolyásolja az Előbb el kell osztatni a dályokat, amelyek edd együltmüködést. Moszk mert a müncheni meg Moszkva-ellenesnek min írja a lap, — hogy Ma hon elosztatni a bizal lalinnal szemben?

A tengely Jap vetségbe való választolni

Róma, május 27. A hogy a fasiszta körökne

